



ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ
Долоо хоног тутмын

Улаанбаатар хот

2007 оны аравдугаар сарын 21

№39 (516)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

- | | | |
|------|--|------|
| 514. | Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай | 985 |
| 515. | Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай | 1008 |

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

- | | | | |
|------|---------------------------------------|-----------|------|
| 516. | Тогтоол хүчингүй болсонд тооцох тухай | Дугаар 67 | 1008 |
|------|---------------------------------------|-----------|------|

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 10 дугаар сарын 11-ний өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Нийтлэг үндэслэл

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь Улсын Их Хурлын нэгдсэн, Байнгын, дэд, түр хороодын хуралдаан /цаашид "хуралдаан" гэх/-ыг зохион байгуулах, хуралдаанаар хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл, тодорхой асуудал хэлэлцэх, санал хураах, шийдвэр гаргах дэг, журамтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Хуралдааны дэгийн тухай хууль тогтоомж

2.1. Хуралдааны дэгийн тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хууль, энэ хууль болон бусад хууль тогтоомжоос бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Хуралдааны үндсэн зарчим

3.1. Хуралдаан хууль дээдлэх, асуудлыг чөлөөтэй хэлэлцэж, цөөнхийн саналыг хүндэтгэн сонсож олонхийн саналаар шийдвэрлэх зарчмыг удирдлага болгоно.

3.2. Улсын Их Хурлын гишүүн /цаашид "гишүүн" гэх/ хуралдааныг товлон зарласан цагт хүрэлцэн ирэх үүрэгтэй.

4 дүгээр зүйл. Хуралдааны тов, ирц

4.1. Чуулганы үеэр нэгдсэн хуралдааныг долоо хоногийн Пүрэв, Баасан гаригт өглөө 10 цагаас, үдээс хойш 15 цагаас эхэлнэ.

4.2. Ажлын зайлшгүй шаардлага гарвал Улсын Их Хурлын даргын дэргэдэх Зөвлөл /цаашид "Зөвлөл" гэх/-ийн саналыг харгалзан Улсын Их Хурлын дарга нэгдсэн хуралдааныг долоо хоногийн нам, эвслийн бүлгийн хуваарьт өдрөөс бусад өдөр зарлан хуралдуулна.

4.3. Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол нам, эвслийн бүлгийн хуралдааныг долоо хоногийн Даваа гаригт, Байнгын, дэд, түр хороодын хуралдааныг Мягмар, Лхагва гаригт тус тус зохион байгуулна.

4.4. Тухайн долоо хоногт нэгдсэн, Байнгын, дэд, түр хороод, ажлын хэсгийн хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлын товыг Зөвлөлийн саналыг үндэслэн Улсын Их Хурлын дарга тогтооно.

4.5. Нам, эвслийн бүлэг энэ хуулийн 4.4-т заасан товыг харгалзан тухайн долоо хоногт

¹ Монгол Улсын Үндсэн хууль - Төрийн мэдээлэл эмхтгэлийн 1992 оны 1 дүгээрт нийтлэгдсэн.

хуралдаанаараа хэлэлцэх асуудлаа өөрсдөө тогтооно.

4.6. Улсын Их Хурлын дарга нэгдсэн хуралдааныг Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн саналаар түр завсарлуулах буюу хугацааг нь сунгаж болно.

4.7. Гишүүн хүндэтгэх шалтгаанаар хуралдаанд ирэх боломжгүй бол хуралдаан даргалагчид урьдчилан мэдэгдэж чөлөө авна.

4.8. Гишүүн өвчтэй байсан буюу өвчтэй хүн асарсан, гадаад, дотоод томилолтоор явсан, түүнчлэн хурал, семинарт зайлшгүй оролцох шаардлагатай байсан бол хүндэтгэх шалтгаантай гэж үзэх бөгөөд эдгээр шалтгаан байхгүй бол хуралдаан тасалсанд тооцно.

4.9. Үндсэн хуулийн тодорхой заалтыг илтэд зөрчсөн асуудал хэлэлцсэн, эсхүл Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахыг эсэргүүцэхээс бусад шалтгаанаар гишүүн, нам, эвслийн бүлэг хуралдаанд оролцохгүй байх буюу түүнийг орхиж гарахыг хориглоно.

4.10. Энэ хуулийн 4.9-д зааснаас бусад шалтгаанаар гишүүн хуралдаанд оролцоогүй буюу орхиж гарсан бол түүнийг хуралдаанд оролцож эсрэг санал өгсөнд тооцож санал хураалт явуулна.

5 дугаар зүйл. Хуралдааны нийтлэг журам

5.1. Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 29.1-д заасан асуудлыг нууцын горимоор хаалттай хуралдаанаар хэлэлцэнэ.

5.2. Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 29.2-т заасны дагуу хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхийн саналаар асуудлыг хаалттай хуралдаанаар хэлэлцэж болно.

5.3. Энэ хуулийн 5.1, 5.2-т зааснаас бусад тохиолдолд хуралдааныг нээлттэйгээр зохион байгуулна.

5.4. Нам, эвслийн бүлэг энэ хуулийн 5.1-5.3-т заасныг харгалзан хуралдааныхаа дэгийг өөрсдөө тогтооно.

6 дугаар зүйл. Хаалттай хуралдааны дэг

6.1. Хаалттай хуралдаанд Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд тухайн асуудлыг хариуцсан Засгийн газрын гишүүн болон холбогдох төрийн бусад байгууллагын дарга, Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, мөн газрын нууцын асуудал хариуцсан ажилтан, түүнчлэн тухайн асуудлыг боловсруулахад оролцсон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг оролцуулж болно.

6.2. Шаардлагатай бол энэ хуулийн 6.1-д зааснаас бусад хүнийг хаалттай хуралдаанд оролцуулж болох бөгөөд тэднээр нууц задруулахгүй байх баталгааг урьдчилан гаргуулна.

6.3. Хаалттай хуралдаанд дуу, дүрс бичлэг хийх, гар утас авч орох, утсаар ярихыг хориглоно.

6.4. Хаалттай хуралдааны талаар зөвхөн нууцын дэвтэрт тэмдэглэл хийнэ.

6.5. Энэ зүйлд заасан журам мөн хуулийн 5.2-т заасан хуралдааныг зохион байгуулахад үл хамаарна.

7 дугаар зүйл. Нээлттэй хуралдааны дэг

7.1. Нээлттэй хуралдаанд хэлэлцэж байгаа асуудлыг боловсруулахад оролцсон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн, түүнчлэн хэвлэл мэдээллийн байгууллагын төлөөлөгчид оролцож болно.

7.2. Нээлттэй хуралдааны явцыг энэ хуульд заасны дагуу дуу, дүрс бичлэг, мэдээллийн бусад техник хэрэгсэл ашиглан бэхжүүлнэ.

8 дугаар зүйл. Хуралдаанд үг хэлэх, санал дүгнэлт гаргах, асуулт тавих журам

8.1. Гишүүн хуралдаанд үг хэлж байр сууриа илэрхийлэх, санал, дүгнэлт гаргах, тайлбар хийх /цаашид "үг хэлэх" гэх/, асуулт асуухдаа дэгийг чанд сахиж дараахь журмыг баримтална:

8.1.1. Үг хэлэх, асуулт асуухаа урьдчилан мэдэгдэн дараалалд орж хуралдаан даргалагчаас зөвшөөрөл авах;

8.1.2. тогтоосон хугацаанд өөрөө үг хэлэх, асуулт асуух, энэхүү эрхээ бусад гишүүдэд шилжүүлэхгүй байх;

8.1.3. хуралдаан даргалагч зөвшөөрөл өгөөгүй байхад үг хэлэх буюу асуулт тавих, энэхүү эрхээ эдлэхдээ бүдүүлэг үг хэллэг хэрэглэх, бусдыг доромжлох, нэр төрийг нь гутаах, басамжлах, яриаг нь таслах, өмнөөс нь үг хэлэх, өөрийн саналыг дэмжүүлэх буюу бусдын саналыг үгүйсгэх зорилгоор шахалт үзүүлэх, хүч хэрэглэх зэрэг гишүүний ёс зүйд үл нийцэх үйлдэл гаргахгүй байх;

8.1.4. Засгийн газрын бүтэц, бүрэлдэхүүн, Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүдийг томилох, чөлөөлөх, огцруулах, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, улсын төсөв зэрэг асуудлыг хэлэлцэхэд гишүүн нам, эвслийн бүлэг дээр тогтсон бодлого, зарчмыг удирдлага болгох;

8.1.5.энэ хуулийн 8.1.4-т зааснаас бусад хууль, Улсын Их Хурлын шийдвэрийн төсөл, тодорхой асуудал хэлэлцэхэд гишүүн өөрийн байр сууринаас хандаж үг хэлэх, санал хураалтад оролцох;

8.1.6. үг хэлэх хугацаа 5 минутаас илүүгүй байх;

8.1.7. асуулт асуух хугацаа 4 минутаас илүүгүй, нэмэлт асуулт асуух хугацаа 1 минутаас илүүгүй байх.

8.2.Гишүүний асуултад хариулах хугацаа 4 минутаас илүүгүй, нэмэлт хариулт, тайлбар өгөх хугацаа 1 минутаас илүүгүй байна.

8.3.Тодорхой асуудлыг хэлэлцэхэд энэ хуулийн 8.1.6, 8.1.7, 8.2-т зааснаас өөрөөр заасан бол тусгайлан заасан хугацааг баримтална.

8.4.Нэгдсэн хуралдаан даргалагч нам, зөслийн бүлгийн саналыг харгалзан гишүүдийн үг хэлэх хугацааг нэгтгэн нэг гишүүнд 30 хүртэл минут үг хэлэх эрх олгож болох бөгөөд нам, зөслийн бүлэг нь энэ тухай хуралдаан даргалагчид урьдчилан мэдэгдсэн байна.

8.5.Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулах ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд орсон, түүнчлэн чуулганаар хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдон уригдаж ирсэн хүмүүс хуралдаан даргалагчийн зөвшөөрснөөр тайлбар хийж асуултад хариулж болно.

8.6.Нэгдсэн хуралдаан дээр төсөл хэлэлцэхэд зөвхөн тухайн асуудал хариуцсан Засгийн газрын гишүүн, эсхүл дэд сайд нь гишүүдийн асуултад хариулах буюу тайлбар хийнэ.

9 дүгээр зүйл. Хуралдаанд танилцуулга хийх журам

9.1.Хуралдаанд хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийн талаар хууль санаачлагч танилцуулга хийнэ.

9.2.Улсын Их Хурлын зохион байгуулалт, үйл ажиллагаатай холбоотой шийдвэрийн төслийн танилцуулгыг тухайн асуудлыг хариуцсан Байнгын хороонд оос томилогдсон гишүүн хийж болно.

9.3.Ерөнхийлөгчийн санаачилсан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийн танилцуулгыг Ерөнхийлөгч өөрөө, эсхүл түүний томилсноор Тамгын газрын дарга нь буюу зөвлөх нь хийнэ.

9.4.Засгийн газраас санаачилсан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийн танилцуулгыг Ерөнхий сайд, эсхүл тухайн асуудал хариуцсан Засгийн газрын гишүүн, уг гишүүн түр эзгүй байгаа бол түүнийг хууль ёсоор орлож байгаа гишүүн хийнэ.

9.5.Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагын үйл ажиллагаатай холбогдсон танилцуулгыг тухайн байгууллагын дарга, түүний түр эзгүйд орлогч нь хийнэ.

10 дугаар зүйл. Хуралдаан даргалагчийн эрх, үүрэг

10.1.Хуралдааныг зохион байгуулах талаар хуралдаан даргалагч дараахь эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ:

10.1.1.хуралдааны товгыг тогтоон зарлаж бэлтгэлийг хангах;

10.1.2.хуралдааныг товлосон цагт эхлүүлж дэгийн дагуу зохион байгуулж, зөригдвөл таслан зогсоох;

10.1.3.саналаа ирүүлсэн дарааллыг баримтлан гишүүдэд асуулт асуух, үг хэлэх зөвшөөрөл өгөх;

10.1.4.гишүүдээс гаргасан горимын саналаар санал хураалт явуулах;

10.1.5.энэ хуулийн 8.5, 8.6-д заасан хүмүүст гишүүдийн асуултад хариулах, тайлбар хийх зөвшөөрөл өгөх;

10.1.6.санал хураалт явуулж, дүнг мэдээлэх;

10.1.7.хуралдааны шийдвэрийг хэлбэржүүлэх, ёсчлох ажлыг зохион байгуулах;

10.1.8.ирц хүрэлцэхүйц байвал хүндэтгэх шалтгаантай гишүүнд чөлөө өгөх;

10.1.9.хууль тогтоомжид заасан бусад эрх, үүрэг.

10.2.Асуудлыг хэлэлцэх журам, дарааллын талаар гишүүнээс гаргасан саналыг горимынх гэх бөгөөд түүгээр нэг удаа санал хураана.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

Анхдугаар чуулган

11 дүгээр зүйл. Анхдугаар чуулганы нээлт

11.1. Анхдугаар чуулганаар Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 14.3-т заасан асуудлыг хэлэлцэх бөгөөд нээлтийн ажиллагааг дараахь журмаар зохион байгуулна:

11.1.1. Ерөнхийлөгч чуулганы хуралдааныг даргалж түүнийг нээж үг хэлэх;

11.1.2. Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуулийн дүн, сонгогдсон гишүүдийн бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай илтгэлийг Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга тавих бөгөөд илтгэлтэй холбогдуулан асуулт асуух;

11.1.3. Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга илтгэл тавьсны дараа насаар хамгийн ахмад гишүүн гишүүний тангараг уншиж бусад гишүүд нь давтан хэлж тангараг ергөх;

11.1.4. тангараг өргөснийхөө дараа гишүүд цагаан толгойн үсгийн дарааллаар төрийн сүлдэнд мэхийн ёсолж тангарагийн хуудсанд гарын үсэг зурах;

11.1.5. тангараг өргөх ёслол үйлдэж дуусмагц гишүүдийн бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай тогтоол батлах.

11.2. Энэ хуулийн 11.1.5-д заасан тогтоол батлагдсан үеэс эхлэн Улсын Их Хурлын даргыг сонгох хүртэл чуулганы хуралдааныг насаар хамгийн ахмад гишүүн зохион байгуулж даргална.

11.3. Анхдугаар чуулганы нээлтийн хуралдаанд оролцож амжаагүй гишүүн өөрийн оролцон анхны едрийн хуралдаанд тангараг өргөнө.

11.4. Нөхөн сонгогдсон гишүүний бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай асуудлыг энэ хуулийн 11.1-д заасан журмаар хэлэлцэнэ.

12 дугаар зүйл. Улсын Их Хурлын дарга, дэд даргыг сонгох

12.1. Анхдугаар чуулганы нээлтийн ажиллагааг дууссаны дараа Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 9.12 дугаар зүйлд заасан журмыг баримтлан Улсын Их Хурлын дарга, дэд даргыг сонгоно.

13 дугаар зүйл. Улсын Их Хуралд нам, эвслийн бүлэг байгуулагдсаныг зарлах

13.1. Улсын Их Хурлын даргыг сонгосноос хойш 24 цагийн дотор Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 26.1-д заасан суудал аясан нам, эвсэл бүлэг байгуулсан тухай шийдвэр, бүлгийн гишүүдийн нэрсийн жагсаалтыг Улсын Их Хурлын даргад өргөн мэдүүлнэ.

13.2. Улсын Их Хурлын дарга нам, эвслийн бүлэг байгуулах тухай шийдвэр, түүнийг бүрэлдэхүүнд орсон гишүүдийн нэрсийг нэгдсэн хуралдаанд уншин танилцуулах бөгөөд энэ асуудлаар аливаа хэлэлцүүлэг явуулахгүй.

14 дүгээр зүйл. Байнгын болон дэд хороо байгуулах журам

14.1. Улсын Их Хурал дахь нам, эвслийн бүлгийн бүрэлдэхүүнийг зарласны дараа Байнгын болон дэд хороодын бүрэлдэхүүнийг дараахь журмаар батална:

14.1.1. гишүүд Байнгын хороонд харьяалагдах саналаа нам, эвслийн бүлэгт, бүлэгт харьяалагдаагүй гишүүд Улсын Их Хурлын даргад ирүүлэх;

14.1.2. нам, эвслийн бүлэг нь Байнгын хорооны тоо, олонхи, цөөнхийн харьцаа зэргийг харгалзан гишүүдийг Байнгын хороодод хуваарилах саналаа Улсын Их Хурлын даргад ирүүлэх;

14.1.3. Улсын Их Хурлын дарга нам, эвслийн бүлэг болон тэдгээрт харьяалагдаагүй гишүүдээс ирүүлсэн саналыг нэгтгэсэн эцсийн хувилбарыг нэгдсэн хуралдаанд танилцуулах.

14.2. Нэгдсэн хуралдаан Улсын Их Хурлын даргаас энэ хуулийн 14.1.3-т заасны дагуу оруулсан саналыг хэлэлцэж Байнгын хорооны бүрэлдэхүүнийг тогтоолоор батална.

14.3. Гишүүн Байнгын хорооны харьяаллаа өөрчлөх хүсэлт гаргавал энэ хуулийн 14.1-14.2-т заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

14.4. Дэд хорооны бүрэлдэхүүний тухай асуудлыг харьяалах Байнгын хорооны хуралдаанаар урьдчилан хэлэлцэх бөгөөд нэгдсэн хуралдаан Байнгын хороодын гаргасан санал, дүгнэлтийг үндэслэн дэд хорооны бүрэлдэхүүний тухай тогтоол батална.

15 дугаар зүйл. Байнгын болон дэд хорооны даргыг сонгох журам

15.1. Байнгын хороо бүрэлдэхүүнд нь орсон гишүүдийн дотроос олонхийн саналаар Байнгын хорооны даргад нэр дэвшүүлнэ.

15.2. Нэгдсэн хуралдаан Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг үндэслэн хүн тус бүрээр ил санал хураалт явуулж, олонхийн санал авсан нэр дэвшигчийг Байнгын хорооны даргаар сонгох тухай тогтоол батална.

15.3. Нэр дэвшигч нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхийн санал авч чадаагүй бол өөр гишүүний нэрийг энэ хуулийн 15.1, 15.2-т заасны дагуу дэвшүүлж Байнгын хорооны даргыг сонгоно.

15.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

15.5. Дэд хорооны даргыг харьяалах Байнгын хорооны хуралдаанаар ил санал хураалт явуулж олонхийн саналаар сонгож Байнгын хороо тогтоол гаргана.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл хэлэлцэх журам

16 дугаар зүйл. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл хэлэлцэх үе шат

16.1. Хууль санаачлагчаас өргөн мэдүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл /цаашид "төсөл" гэх/-ийг дараахь үе шаттайгаар хэлэлцэнэ:

16.1.1. Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд заасан харьяаллын дагуу холбогдох Байнгын хороо /цаашид "холбогдох Байнгын хороо" гэх/, шаардлагатай гэж үзвэл нам, эвслийн бүлэг төслийг урьдчилан хэлэлцэж чуулганаар хэлэлцрэх эсэх тухай санал, дүгнэлт гаргаж нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх.

16.1.2. нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэх нь зүйтэй гэж үзсэн төслийг анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр холбогдох Байнгын хороонд шилжүүлэх.

16.1.3. холбогдох Байнгын хороо, шаардлагатай гэж үзвэл нам, эвслийн бүлэг төслийг урьдчилан хэлэлцэн санал, дүгнэлт гаргаж нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлэгт оруулах.

16.1.4. нэгдсэн хуралдаанаар анхны хэлэлцүүлэг явуулж төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр холбогдох Байнгын хороонд шилжүүлэх.

16.1.5. холбогдох Байнгын хороо нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр олонхийн дэмжлэг авсан саналуудыг төсөлд нэмж тусган танилцуулгын хамтаар нэгдсэн хуралдааны эцсийн хэлэлцүүлэгт оруулах.

16.1.6. нэгдсэн хуралдаан эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн тухай Байнгын хорооны танилцуулгыг хэлэлцэж төслийг эцэслэн батлах.

16.2. Энэ хуулийн 16.1.6-д заасны дагуу батлагдсан шийдвэрийг энэ хуулийн 53.1.1, 53.1.2-т заасны дагуу хянан үзэж эцсийн найруулга хийж нэгдсэн хуралдаанд танилцуулна.

16.3. Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүд төслийг анхны хэлэлцүүлгээр батлах боломжтой гэсэн санал, дүгнэлтийг санал нэгтэйгээр гаргасан бөгөөд нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи уг горимын саналыг дэмжсэн бол төслийг анхны хэлэлцүүлгээр баталж болно.

16.4. Нэг асуудлаар хоёр болон түүнээс дээш төсөл өргөн мэдүүлсэн бөгөөд хууль санаачлагчид нь зөвшөөрсөн бол Байнгын хороо тэдгээрийг нэгтгэн нэг төсөл болгож Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийн хамтаар, хэрэв ийнхүү нэгтгэхийг зөвшөөрөөгүй бол тус тусад нь санал, дүгнэлт гаргаж нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлнэ.

16.5. Төслийн зохицуулах харилцааны ач холбогдол, хамрах хүрээг харгалзан Улсын Их Хурлын дарга, Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг төслийг чуулганаар хэлэлцүүлэх бэлтгэл хангах, санал, дүгнэлтийн төсөл боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг гишүүд, мэргэжилтнүүдийн оролцоотойгоор байгуулж болно.

16.6. Энэ хуулийн 16.5-д заасан ажлын хэсэг дор дурдсан эрх, үүрэгтэйгээр ажиллана:

16.6.1. хууль санаачлагч болон шаардлагатай бусад байгууллага, албан тушаалтнаас нэмэлт мэдээлэл, судалгаа гаргуулан авч дүн шинжилгээ хийх;

16.6.2. шаардлагатай гэж үзвэл хэлэлцэж байгаа асуудлаар нарийн мэргэшсэн шинжээчдийг ажилдаа татан оролцуулах;

16.6.3. тухайн асуудлаар гаргах санал, дүгнэлтийн төсөл боловсруулж Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэх.

16.7. Ажлын хэсэг энэ хуулийн 16.6.3-т заасан төслийг хуралдаанаар хэлэлцэж олонхийн дэмжлэг авсан саналыг Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бөгөөд Байнгын хороо нь хуралдаанаар гарсан бусад саналыг нэгтгэн хэлэлцэж эцсийн санал, дүгнэлтийг гаргана.

16.8. Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг энэ хуулийн 16.1.1-д заасны дагуу төслийг хэлэлцээд тухайн асуудлаар хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэр гаргах шаардлагагүй, эсхүл өргөн мэдүүлсэн төсөл нь боловсруулалтын шаардлага хангаагүй буюу хэрэгжих боломжгүй гэж үзвэл төслийг хууль санаачлагчид нь буцаах тогтоолын төсөл боловсруулж нэгдсэн хуралдаанд оруулах бөгөөд уг тогтоолд буцаах үндэслэлийг тусгасан байна.

16.9. Нэгдсэн хуралдаан хууль санаачлагчийн илтгэл, энэ хуулийн 16.8-д заасан санал, дүгнэлт, тогтоолын төслийг ердийн журмаар хэлэлцэж ил санал хураалт явуулах бөгөөд Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн санал, дүгнэлт зөрвөл холбогдох Байнгын хорооны саналаар эхэлж санал хураалт явуулна.

16.10. Энэ хуулийн 16.8-д заасны дагуу Байнгын хорооноос оруулсан санал, дүгнэлт, тогтоолын төсөл олонхийн дэмжлэг авбал төслийг хууль санаачлагчид нь буцаах тухай тогтоол батална.

17 дугаар зүйл. Хууль санаачлагч төслөө татан авах журам

17.1. Хууль санаачлагч нь хэлэлцүүлгийн аль ч шатанд төслөө татан авч болно.

17.2. Хэд хэдэн гишүүд хамтарт хууль санаачилсан тохиолдолд олонхийн саналаар төслөө татан авч болно.

17.3. Энэ хуулийн 17.1, 17.2-т заасны дагуу төслөө татан авах тохиолдолд тухайн төсөл нь хэлэлцүүлгийн аль шатанд байгаагаас үл хамааран хууль санаачлагч төслөө татан авах тухай албан бичгийг Улсын Их Хуралд ирүүлэх бөгөөд Улсын Их Хурлын дарга нэгдсэн хуралдаанд энэ тухай танилцуулснаар төслөө татан авсанд тооцно.

18 дугаар зүйл. Байнгын хорооны хуралдаанаар төслийг хэлэлцэх эсэх асуудлыг хэлэлцэх

18.1. Өргөн мэдүүлсэн төслийг Улсын Их Хурлын дарга холбогдох Байнгын хороонд

шилжүүлэх бөгөөд уг хороо төслийг хэлэлцүүлэх бэлтгэл хангах, санал, дүгнэлт гаргах, нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бүх ажлыг хариуцна.

18.2. Энэ хуулийн 18.1-д заасны дагуу хуваарилсан төсөл, түүнд хавсаргасан баримт бичгийг уг төслийг Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж эхлэхээс 7-оос доошгүй хоногийн өмнө холбогдох Байнгын хороо нийт гишүүдэд хувилж хүргүүлнэ.

18.3. Байнгын хорооны хуралдаанаар өргөн мэдүүлсэн төслийн талаар ил санал хураалт явуулж хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхийн саналаар уг төслийг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэх эсэх талаар санал, дүгнэлт гаргаж, түүнийг илтгэх гишүүнийг томилно.

18.4. Байнгын хорооны хуралдаанаар төслийг хэлэлцэх эсэх асуудлаар хэлэлцүүлэг явуулах үед гишүүд хууль санаачлагчаас асуулт асууж, үг хэлж болох бөгөөд энэхүү санал нь олонхийн дэмжлэг аваагүй бол гишүүн нэгдсэн хуралдаанд зарчмын зөрүүтэй саналаа тайлбарлан үг хэлж санал хураалгах хүсэлтээ Байнгын хорооны санал, дүгнэлтэд тусгуулж болно.

18.5. Хэрэв уг төслийг баталснаар тухайн санхүүгийн жилийн улсын төсвийн орлогын хэмжээ буурах, зарлагын хэмжээ нэмэгдэхээр байвал энэ тухай Засгийн газрын санал, дүгнэлтийг заавал сонсоно.

19 дүгээр зүйл. Нэгдсэн хуралдаанаар төслийг хэлэлцэх эсэх асуудлыг хэлэлцэх

19.1. Нэгдсэн хуралдаанаар тухайн чуулганы хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан, Улсын Их Хурлын даргын захирамжийн дараалалд орсон төслийг хэлэлцэнэ.

19.2. Энэ хуулийн 19.1-д заасан төлөвлөгөө, дараалалд ороогүй боловч тухайн ээлжит чуулганы явцад өргөн мэдүүлсэн төслийг холбогдох болон Төрийн байгуулалтын байнгын хороо хэлэлцэх нь зүйтэй гэсэн санал, дүгнэлт гаргасан бол нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэж болно.

19.3. Нэгдсэн хуралдаанаар төслийг хэлэлцэх эсэх тухай хэлэлцүүлгийг дараахь журмаар явуулна:

19.3.1. хууль санаачлагч 15 минутад багтаан төслийн талаар илтгэл тавих;

19.3.2. Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг 10 минутад багтаан санал, дүгнэлтээ танилцуулах;

19.3.3.энэ хуулийн 19.3.1, 19.3.2-т заасан илтгэл, санал, дүгнэлттэй холбогдуулан гишүүд асуулт асуух;

19.3.4. төслийн талаар Байнгын хорооноос гаргасан санал, дүгнэлтийг дэмжсэн 3 хүртэл, эсрэг байр суурьтай 3 хүртэл гишүүн үг хэлэх;

19.3.5. төслийг хэлэлцэх эсэх асуудлаар санал хураалт явуулах;

19.3.6.энэ хуулийн 19.3.5-д заасан санал хураалтад оролцсон гишүүдийн олонхи төслийг хэлэлцэх нь зүйтэй гэж үзсэн бол төслийг анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр холбогдох Байнгын хороонд шилжүүлэх;

19.3.7.энэ хуулийн 19.3.5-д заасан санал хураалтад оролцсон гишүүдийн олонхи төслийг хэлэлцэхийг дэмжээгүй, эсхүл энэ хуулийн 16.8-д заасан үндэслэлээр төслийг хэлэлцэх шаардлагагүй гэж үзсэн бол хууль санаачлагчид нь буцаах тухай тогтоол батлах.

19.4.Энэ хуулийн 19.3.3-т заасны дагуу гишүүн асуулт асуух, түүнд хариулах, нэмэлт тайлбар хийх, түүнчлэн 19.3.4-т заасны дагуу үг хэлэх хугацааг энэ хуулийн 8.1.6, 8.1.7, 8.2-т заасныг баримтлан хуралдаан даргалагч зохицуулна.

19.5.Энэ хуулийн 19.3.6-д заасны дагуу төслийг Байнгын хороонд шилжүүлэхдээ санал хураалт явуулахгүй.

20 дугаар зүйл. Байнгын хороо төслийн талаар санал, дүгнэлт гаргах хүрээ хязгаар

20.1.Шинэ болон шинэчилсэн найруулгын төслийг хэлэлцэхдээ Байнгын хороо шинэ бүлэг, зүйл, хэсэг, заалт нэмэх, эсхүл өргөн мэдүүлсэн төслөөс холбогдох бүлэг, зүйл, хэсэг, заалтыг хасах, бүтэц, найруулга, үг хэллэгийг өөрчлөх, засваргах тухай санал, дүгнэлт гаргана.

20.2.Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэлэлцэхдээ хууль санаачлагчийн төсөлд тусгагдаагүй хууль болон хуулийн зүйл, хэсэг, заалтад өөрчлөлт оруулах тухай санал, дүгнэлт гаргахыг хориглоно

20.3.Энэ хуулийн 20.1-д зааснаар Байнгын хорооноос гаргасан санал, дүгнэлтийг хууль санаачлагч эс зөвшөөрвөл төслөө татаж авна.

21 дүгээр зүйл.Байнгын хорооны хуралдаанаар төслийн анхны хэлэлцүүлэг явуулах

21.1.Энэ хуулийн 19.3.6-д заасны дагуу анхны хэлэлцүүлэгт шилжүүлсэн төслийг холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

21.2.Тухайн асуудал хуваарилагдаагүй Байнгын хороо /цаашид "бусад Байнгын хороо" гэх, түүнчлэн нам, эвслийн бүлэг төслийг хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргасан бол түүнийгээ санал хураалгах томъёолтойгоо энэ хуулийн 18.1-д заасан холбогдох Байнгын хороонд өгнө.

21.3.Нэг төсөл буюу асуудлыг хэд хэдэн Байнгын хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргахаар хууль тогтоомжид заасан бол тэдгээр нь хуралдаанаа тус тусдаа зохион байгуулж санал, дүгнэлтээ бие даан гаргаж санал хураалгах томъёолтойгоо энэ хуулийн 18.1-д заасан холбогдох Байнгын хороонд өгнө.

21.4.Зөвлөлийн шийдвэрээр энэ хуулийн 21.3-т заасан төслийг Байнгын хороодын хамтарсан хуралдаанаар хэлэлцэж болно.

21.5.Энэ хуулийн 21.2, 21.3-т заасны дагуу санал, дүгнэлт гаргасан бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг тухайн асуудлыг холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэхэд тэдгээрийг төлөөлөх гишүүнийг томилж, энэ тухайгаа санал, дүгнэлтдээ урьдчилан тэмдэглэнэ.

21.6.Холбогдох Байнгын хороо энэ хуулийн 21.2, 21.3-т заасны дагуу бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгээс ирүүлсэн саналын томъёоллыг нэг бүрчлэн хэлэлцэн санал хураалт явуулж олонхийн санал авсан, аваагүйгээр нь бүлэглэн нэгдсэн хуралдаанд танилцуулж санал хураалгана.

21.7.Төслийг холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэх үед түүнд харьяалагдсан гишүүд таслах эрхтэй оролцоно.

21.8.Тухайн Байнгын хороонд харьяалагддаггүй гишүүн хэлэлцэж байгаа асуудлаар бичгээр урьдчилан томъёолсон санал гаргасан бол зөвхөн өөрийнх нь томъёолсон саналыг хураахад таслах эрхтэй оролцоно.

21.9. Энэ хуулийн 21.8-д заасан саналыг гишүүд хамтран томъёолох, гаргахыг хориглох бөгөөд ийм санал гаргасан бол энэхүү саналаар санал хураалт явуулахыг хориглоно.

21.10. Энэ хуулийн 21.2, 21.3-т заасны дагуу бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгээс бичгээр томъёолсон санал ирүүлсэн бол энэ хуулийн 21.5-д заасан гишүүн үндэслэлийг нь санал тус бүрээр 5 минутаас илүүгүй хугацаанд холбогдох Байнгын хороонд тайлбарлан санал хураалгах бөгөөд тэгэхдээ энэ хуулийн 21.8-д заасан таслах эрх эдэлнэ.

21.11. Байнгын хороо төслийн анхны хэлэлцүүлэг явуулах үед гишүүд хууль санаачлагчаас асуулт асууж, саналаа урьдчилан бичгээр томъёолж хуралдаан даргалагчид өгсний үндсэн дээр түүнийгээ үндэслэлийг тайлбарлан 5 минутаас илүүгүй хугацаанд үг хэлж санал хураалгах, санал нь олонхийн дэмжлэг аваагүй бол нэгдсэн хуралдаанд зарчмын зөрүүтэй саналаа тайлбарлан үг хэлж санал хураалгах хүсэлтээ Байнгын хорооны санал, дүгнэлтэд тусгуулж болно.

21.12. Тухайн Байнгын хороонд харьяалагддаг болон үл харьяалагддаг гишүүн хэлэлцэж байгаа аливаа асуудлаар бичгээр санал ирүүлж болох бөгөөд ийнхүү санал гаргасан гишүүн хуралдаанд өөрөө оролцоогүй ч гэсэн гаргасан саналыг нь хэлэлцэж санал хураалт явуулна.

21.13. Байнгын хороо гишүүн, нам эвслийн бүлгээс гаргасан саналын томъёоллоор санал хураалт явуулах бөгөөд энэ тохиолдолд төслийн томъёолол хажуугийн саналд тооцогдоно.

21.14. Энэ хуулийн 21.13-т заасан саналын нэг томъёоллоор 3 хүртэл удаа санал хурааж 2 удаа олонхийн дэмжлэг авсан саналыг Байнгын хорооны санал, дүгнэлт гэж тооцон нэгдсэн хуралдаанд оруулах бөгөөд цөөнх болсон гишүүн Байнгын хорооны санал, дүгнэлтэд тэмдэглүүлж нэгдсэн хуралдаанд үг хэлж саналаа тайлбарлан санал хураалгаж болно.

21.15. Төр, нийгмийн анхаарал, ашиг сонирхлыг хөндсөн төслийг нэгдсэн хуралдаан хэлэлцэх нь зүйтэй гэж шийдвэрлэсний дараа анхны хэлэлцүүлэг явуулахаас өмнө үг төслийг өдөр тутмын хэвлэлд нийтлүүлж олон нийтээс санал авах ажлыг дараахь журмаар холбогдох Байнгын хороо зохион байгуулж болно:

21.15.1. төслийг өдөр тутмын хэвлэлд нийтлэхдээ санал ирүүлэх хугацаа, түүнийг хүлээн авах Байнгын хорооны нэрийг заасан байх;

21.15.2. олон нийтээс ирүүлсэн саналыг судалж үзсэний үндсэн дээр холбогдох Байнгын хороо шаардлагатай гэж үзвэл төсөлд санал өгсөн иргэн буюу хуулийн этгээдийн төлөөлөгчийг Байнгын хорооны хуралдаанд урьж ирүүлэн саналынх нь талаар асуулт асуух.

21.16. Байнгын хороо төслийн талаар эрдэмтэд, шинжээчид, сонирхлын бүлэг, мэргэжлийн байгууллагын санал сонсох, мэдээлэл авах зорилгоор дараахь журмаар нээлттэй хуралдааныг зохион байгуулж болно:

21.16.1. Байнгын хорооны дарга нээлттэй хуралдаанаар хэлэлцүүлэх төслийн сэдэв, өдөр, цагийг нэг сарын өмнө Улсын Их Хурлын даргатай зөвшилцөн товлж олон нийтэд зарлах;

21.16.2. нээлттэй хуралдаанд оролцох хүмүүсээс санал, мэдээллийг нь урьдчилан авч 3-аас доошгүй хоногийн өмнө Байнгын хорооны гишүүдэд тараах;

21.16.3. нээлттэй хуралдаанд оролцогчдоос санал, мэдээлэлтэй нь холбогдуулж гишүүд асуулт асуух.

21.17. Энэ хуулийн 21.15-д заасан санал авахтай холбогдсон зардлыг Улсын Их Хурлын жил бүрийн төсөвт тусгана.

21.18. Хуулийн төслийг хэвлэлд нийтлүүлж санал авах, түүнийг нэгтгэн судлах болон нээлттэй хуралдаанаар хэлэлцүүлэх үйл ажиллагааны зохион байгуулалтын асуудлыг Байнгын хороо, Тамгын газар хариуцна.

22 дугаар зүйл. Нэгдсэн хуралдаанаар төслийн анхны хэлэлцүүлэг явуулах

22.1. Нэгдсэн хуралдаанаар зөвхөн холбогдох Байнгын хороо урьдчилан хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргасан төслийг хэлэлцэнэ.

22.2. Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг санал, дүгнэлтээ танилцуулах хугацаа 10 минут, санал, дүгнэлттэй холбогдуулан гишүүн асуулт асуух, түүнд хариулах хугацаа тус бүр 5 минутаас илүүгүй байх бөгөөд гишүүд хуралдаан даргалагчийн зөвшөөрснөөр нэмэлт асуулт асууж болно.

22.3. Нэгдсэн хуралдаан энэ хуулийн 22.2-т заасан хэлэлцүүлэг явуулсны дараа Байнгын хорооноос санал хураалгахаар бэлтгэсэн томъёолол тус бүрээр дараахь журмаар санал хураалт явуулна:

22.3.1. Төслийн талаар Байнгын хороо, гишүүд, нам, эвслийн бүлгээс гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналыг дэмжсэн 3 хүртэл, эсрэг байр суурьтай 3 хүртэл гишүүн тус бүр 5 минутаас илүүгүй хугацаанд үг хэлсний дараа санал хураалт явуулах;

22.3.2. хуралдаан даргалагч зарчмын зөрүүтэй санал тус бүрээр Байнгын хорооны саналаар санал хураалт явуулж, гишүүдийн олонхийн саналаар шийдвэрлэх;

22.3.3. гишүүн "зөвшөөрсөн" буюу "татгалзсан" саналын аль нэгийг өгөх;

22.3.4. ил санал хураалтыг гар өргөж, эсхүл цахим тоолуураар, нууц санал хураалтыг санал хураах хуудсаар, эсхүл цахим тоолуураар явуулах.

22.4. Нэгдсэн хуралдаанаар энэ хуулийн 22.3.3-т заасны дагуу санал хураалт явуулж дууссаны дараа хуралдаан даргалагч төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр холбогдох Байнгын хороонд шилжүүлэх тухай зарлах ба энэ талаар санал хураалт явуулахгүй.

22.5. Байнгын хороо энэ хуулийн 16.8-д заасан үндэслэлээр төслийг хэлэлцэх боломжгүй гэсэн санал, дүгнэлт гаргасныг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол төслийг хууль санаачлагчид буцаах тухай тогтоол батална.

22.6. Улсын Их Хурлын Тамгын газар хэлэлцэж байгаа асуудлын онцлогийг харгалзан төсөл, тодорхой асуудлыг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх "Хуралдаан удирдах дараалал"-ыг бэлтгэн хуралдаан даргалагчид өгөх бөгөөд хуралдаан даргалагч уг дарааллын дагуу нэгдсэн хуралдааны үйл ажиллагааг зохион байгуулна.

22.7. Төслийг энэ хуулийн 22.4-т зааснаар эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр шийдвэрлэсэн бол нэгдсэн хуралдааны эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэх хугацааг төслийн хэмжээ, цар хүрээг харгагч ан хуралдаан даргалагч тогтооно.

22.8. Төслийн талаар гарсан зарчмын зөрүүтэй санал гэдгийг:

22.8.1. Байнгын хорооноос санал нэгтгэй буюу олонхийн саналаар оруулахаар шийдвэрлэсэн төсөлд тусгагдаагүй санал.

22.8.2. Байнгын хорооны хуралдаанаар дэмжигдээгүй гишүүний санал;

22.8.3. нам, эвслийн бүлгээс зарчмын гэж үзэж санал, дүгнэлтдээ тусгасан саналыг тус тус ойлгоно.

22.9. Гишүүн зөвхөн хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбоотой горимын санал гаргах хүсэлт тавьж болох бөгөөд хуралдаан даргалагч горимын саналыг сонсож түүгээр санал хураалгана.

23 дугаар зүйл. Байнгын хороо төслийг нэгдсэн хуралдааны эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэх

23.1. Энэ хуулийн 22.4-т зааснаар шилжүүлсэн төслийг холбогдох Байнгын хороо дараахь журмаар нэгдсэн хуралдааны эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэнэ:

23.1.1. нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр олонхийн дэмжлэг авсан саналыг төсөлд нэмж тусган эцсийн хувилбарын төсөл болон эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн тухай танилцуулга бэлтгэх;

23.1.2. энэ хуулийн 23.1.1-д заасан төсөл, танилцуулгыг Байнгын хорооны гишүүдэд урьдчилан тараан танилцуулсны үндсэн дээр хуралдаанаар хэлэлцэх.

23.2. Байнгын хороо энэ хуулийн 23.1.2-т заасан эцсийн хэлэлцүүлэг явуулахдаа зөвхөн дараахь тохиолдолд санал хураалт явуулж болно:

23.2.1. нэгдсэн хуралдаанаар анхны хэлэлцүүлэг явуулах үед төслийн зарим зүйл, заалтыг гүйцээн боловсруулах чиглэл өгсөн;

23.2.2. нэгдсэн хуралдааны эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэх явцад төслийн зарим зүйл, заалт хоорондоо, эсхүл мөрдөж байгаа хууль тогтоомжтой зөрчилдсөн нөхцөл байдал тогтоогдсон бөгөөд Хууль зүйн байнгын хороо ийм санал, дүгнэлтийг дэмжсэн бол;

23.2.3. нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр дэмжигдсэн боловч уг асуудлаар Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гуравны хоороос доошгүй нь дахин санал хураалгах шаардлагатай гэж үзсэн.

23.3. Энэ хуулийн 23.2-т зааснаас бусад үндэслэлээр нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр дэмжигдсэн саналыг өөрчлөх буюу хүчингүй болгох санал, дүгнэлт гаргахыг хориглоно.

23.4. Энэ хуулийн 23.1.2, 23.2-т заасны дагуу хэлэлцэж эцэслэсэн төслийг танилцуулга, хураалгах саналын томъёоллын хамтаар олшруулж нийт гишүүдэд тараана.

23.5. Төслийн анхны хэлэлцүүлгээр дэмжигдсэн зарчмын зөрүүтэй санал нь бусад хуулийн заалттай зөрчилдвөл Байнгын хороо эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэхдээ холбогдох бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг хамтад нь хэлэлцүүлж болно.

23.6. Энэ хуулийн 23.5-д заасан төсөл нь бусад Байнгын хорооны эрхлэх асуудалд хамааралтай бол тухайн Байнгын хороо заавал хэлэлцэж гаргасан санал, дүгнэлтээ холбогдох Байнгын хорооны танилцуулгад тусгуулах, эсхүл нэгдсэн хуралдаанд танилцуулна.

23.7. Төслийг Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдааны эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэх ажлыг хууль санаачлагч, холбогдох Байнгын хороо болон Улсын Их Хурлын Тамгын газрын ажилтнуудаас бүрдсэн ажлын хэсэг хариуцан гүйцэтгэнэ.

24 дүгээр зүйл. Нэгдсэн хуралдаанаар төслийн эцсийн хэлэлцүүлэг явуулах

24.1. Холбогдох Байнгын хорооноос томилогдсон гишүүн төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн тухай танилцуулгыг нэгдсэн хуралдаанд 10 минутад багтаан танилцуулна.

24.2. Энэ хуулийн 24.1-д заасны дагуу танилцуулга хийсний дараа гишүүд зөвхөн Байнгын хорооны танилцуулгатай холбогдуулан асуулт асууж болно.

24.3. Байнгын хороо энэ хуулийн 23.2-т заасны дагуу санал хураалгах томъёолол оруулсан бол уг саналыг дэмжсэн 3 хүртэл, эсрэг байр суурьтай 3 хүртэл гишүүн тус бүр 5 минутаас илүүгүй хугацаанд уг хэлсний дараа хуралдаан даргалагч санал тус бүрийг уншиж сонсон санал хураалт явуулна.

24.4. Нэгдсэн хуралдаан энэ хуулийн 24.3-т заасны дагуу санал хураалт явуулж дууссаны дараа хуулийн төслийг бүхэлд нь батлах санал хураалт явуулах бөгөөд хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол хууль батлагдсанд тооцно.

24.5. Энэ хуулийн 24.4-т зааснаар төслийг батлах саналыг хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи дэмжээгүй бол түүнийг хууль санаачлагчид нь буцаах тухай тогтоол батална.

24.6. Улсын Их Хурал шаардлагатай гэж үзвэл хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг

хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай тогтоол, уг хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төслийг энэ хуульд заасан журмын дагуу хэлэлцэн баталж болно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Үндсэн чиглэл, мөнгөний бодлого, төсөв, түүний гүйцэтгэлийг хэлэлцэх журам

25 дугаар зүйл. Үндсэн чиглэл, мөнгөний бодлого, төсөв хэлэлцэх

25.1. Засгийн газар, Монголбанк нь улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үндсэн чиглэл /цаашид "Үндсэн чиглэл" гэх/, төсөв, мөнгөний бодлогын баримт бичгийг хуульд заасан хугацаанд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

25.2. Үндсэн чиглэл, төсвийг зохиоход хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулж төсвийн орлого, зарлагад зохицуулалт хийх шаардлагатай гэж Засгийн газар үзвэл холбогдох хуулийн төслийг төсвийн хүрээний мэдэгдлийн хамт өргөн мэдүүлж хэлэлцүүлнэ.

25.3. Энэ хуулийн 25.2-т заасныг зөрчиж өргөн мэдүүлсэн төслийг Улсын Их Хурал хүлээн авахаас татгалзана.

25.4. Энэ хуулийн 25.1-д заасан баримт бичгээс эхний ээлжинд Үндсэн чиглэл, мөнгөний бодлогын баримт бичгийг Эдийн засгийн байнгын хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гарган нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

25.5. Бусад Байнгын хороо Үндсэн чиглэлийг хэлэлцсэн бол гаргасан санал, дүгнэлтээ Эдийн засгийн байнгын хороонд өгнө.

25.6. Нэгдсэн хуралдаан энэ хуулийн 25.4-т заасан баримт бичиг, Байнгын хороодын гаргасан санал, дүгнэлтийг хэлэлцэн санал хураалт явуулна.

25.7. Энэ хуулийн 25.4-т заасан баримт бичгийг хэлэлцэхдээ хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл хэлэлцэх ердийн журмыг баримталж 3 үе шаттай хэлэлцүүлэг явуулна.

25.8. Нэгдсэн хуралдаан энэ хуулийн 25.4-т заасан баримт бичгийн анхны хэлэлцүүлэг явуулсны дараа төсвийн төслийг дараахь 4 үе шаттайгаар хэлэлцэнэ.

25.8.1. нэг дэх хэлэлцүүлэгт Ерөнхий сайд төсвийн төслийн талаар нэгдсэн хуралдаанд илтгэл тавина;

25.8.2. хоёр дахь хэлэлцүүлгээр бүх Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг, Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хороо төсвийн төслийг эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд хэлэлцэж гарсан санал, дүгнэлтийг томъёолон Төсвийн байнгын хороонд өгөх ба тус хороо эдгээр болон гишүүдийн гаргасан саналыг нэг бүрчлэн хэлэлцэн санал хураалт явуулж гаргасан санал, дүгнэлтээ нэгдсэн хуралдаанд оруулах бөгөөд нэгдсэн хуралдаан санал тус бүрээр ил санал хураалт явуулна;

25.8.3. гурав дахь хэлэлцүүлгээр Төсвийн байнгын хороо нэгдсэн хуралдааны хоёр дахь хэлэлцүүлгээр олонхийн дэмжлэг авсан саналыг төсвийн төсөлд нэмж тусган төслийн эцсийн хувилбарыг танилцуулгын хамтаар нэгдсэн хуралдаанд оруулна;

25.8.4. дөрөв дэх хэлэлцүүлгээр нэгдсэн хуралдаан даргалагч Монгол Улсын төсвийн тухай хуулийн төслийн зүйл, заалт бүрийг уншин сонсож тус бүрээр нь санал хураалт явуулж батлуулна.

25.9. Нэг дэх хэлэлцүүлэгт Засгийн газрын гишүүд, Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагын дарга болон Үндсэн хуулийн цэцийн дарга, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга, Улсын ерөнхий прокуратурыг байлцуулах ба гишүүд тэдгээрээс асуулт асууж, үг хэлсний дараа төслийг хоёр дахь хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Байнгын хороодод шилжүүлнэ.

25.10. Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн хуралдаанаар хоёр дахь хэлэлцүүлэг явуулах үед гишүүд хууль санаачлагч болон энэ хуулийн 25.9-д заасан төсвийн ерөнхийлөн захирагч нараас асуулт асууж, гаргасан саналынхаа үндэслэлийг тайлбарлаж үг хэлж болно.

25.11. Байнгын хороод, нам, эвслийн бүлгийн хуралдаанаар хоёр дахь хэлэлцүүлэг явуулах үед гишүүдийн гаргасан санал тус бүрээр санал хураалт явуулж олонхийн дэмжлэг авсан, аваагүйгээр нь бүлэглэн томъёолж Төсвийн байнгын хороонд өгнө.

25.12. Төсвийн байнгын хороо энэ хуулийн 25.11-д заасан болон өөрийнхөө Байнгын хорооны гишүүд, түүнчлэн төсөвтэй холбогдуулан Ерөнхийлөгч, Төрийн аудитын төв байгууллага, Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хорооноос гаргасан санал нэг бүрийг хэлэлцэж ил санал хураалт явуулж олонхийн дэмжлэг авсан,

аваагүйгээр нь бүлэглэн томъёолж нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

25.13. Нэгдсэн хуралдаанаар хоёр дахь хэлэлцүүлэг явуулах үед Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг, гишүүд гаргасан саналаа тайлбарлан үг хэлж болно.

25.14. Нэгдсэн хуралдаанаар гурав дахь хэлэлцүүлэг явуулах үед зөвхөн Төсвийн байнгын хорооноос гаргасан танилцуулгын талаар тайлбар хийх, түүнтэй холбогдуулан гишүүд асуулт асууж болох бөгөөд өөр аливаа хэлэлцүүлэг явуулахгүй.

25.15. Улсын төсвийн тухай хуульд тодотгол хийх асуудлыг энэ зүйлд заасан журмын дагуу хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.

26 дугаар зүйл. Төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн тайланг хэлэлцэх

26.1. Засгийн газар Улсын төсвийн гүйцэтгэл батлах тухай тогтоолын төсөл, Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн тайлан /цаашид "төсвийн гүйцэтгэл" гэх/-т Төсвийн байгууллагын удирдлага, санхүүжилтийн тухай хуулийн 37.4-т заасан хугацаанд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

26.2. Төсвийн гүйцэтгэлийн талаархи танилцуулгад төсвийн орлого, зарлагыг эдийн засгийн ангиллаар, төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүрээр гаргаж, батлагдсан төсвөөс зөрүүтэй бол түүний шалтгааныг тайлбарласан дэлгэрэнгүй мэдээллийг хавсаргасан байна.

26.3. Төсвийн гүйцэтгэлийг хэлэлцэхэд Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүд, төсвийн ерөнхийлөн захирагч нар, Монгол Улсын ерөнхий аудитор байлцана.

26.4. Төсвийн гүйцэтгэлийг дараахь 2 үе шаттайгаар хэлэлцэнэ.

26.4.1. нэг дэх хэлэлцүүлэгт улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн талаар санхүүгийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний илтгэл, Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн тайлангийн талаархи аудитын дүгнэлтийг нэгдсэн хуралдаанаар сонсоно;

26.4.2. хоёр дахь хэлэлцүүлгээр бүх Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг төсвийн гүйцэтгэлийг хэлэлцэж гарсан санал, дүгнэлтийг томъёолон Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хороонд өгөх ба тус дэд хороо эдгээр санал,

дүгнэлтийг сонсож нэгтгэн гаргасан санал, дүгнэлтээ нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

26.5. Нэгдсэн хуралдаанаар нэг дэх хэлэлцүүлэг явуулах үед гишүүд энэ хуулийн 26.4.1-д заасан илтгэл болон аудитын дүгнэлттэй холбогдуулан, түүнчлэн энэ хуулийн 26.3-т заасан албан тушаалтнаас асуулт асууж, үг хэлж болох бөгөөд үүний дараа төсвийн гүйцэтгэлийг хоёр дахь хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хороо болон Байнгын хороодод шилжүүлнэ.

26.6. Нэгдсэн хуралдаанаар хоёр дахь хэлэлцүүлэг явуулах үед Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан гишүүд асуулт асууж хариулт авсны дараа улсын төсвийн орлого, зарлагын нийт дүнг тусгасан Улсын төсвийн гүйцэтгэл батлах тухай тогтоол батална.

26.7. Шаардлагатай гэж үзвэл Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хороо Улсын төсвийн гүйцэтгэл батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсруулж нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлж болно.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

Бусад асуудал хэлэлцэх журам

27 дугаар зүйл. Ард нийтийн санал асуулга явуулах саналыг хэлэлцэх

27.1. Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Ард нийтийн санал асуулга явуулах тухай шийдвэрийн төслийг Төрийн байгуулалтын болон Хууль зүйн байнгын хороо урьдчилан хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

27.2. Нэгдсэн хуралдаанаар хууль санаачлагчийн илтгэл, Байнгын хороодын санал, дүгнэлтийг сонсож илээр санал хураалт явуулж нийт гишүүний гуравны хоёроос доошгүй нь дэмжсэн бол Ард нийтийн санал асуулга явуулах тухай тогтоол батална.

27.3. Энэ хуулийн 27.2-т заасан тогтоолын төсөлд шийдвэрлэх асуудлын агуулгыг илэрхийлсэн асуулт, түүнд өгөх эсрэг утга бүхий 2 хариултын томъёоллыг тусгана.

27.4. Ард нийтийн санал асуулга явуулах тухай шийдвэрийн төслийг Байнгын хорооны болон

нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэхэд гишүүд хууль санаачлагчийн илтгэл, Байнгын хороодын санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

28 дугаар зүйл. Олон улсын гэрээний төслийг Улсын Их Хуралтай урьдчилан зөвшилцох

28.1. Ерөнхийлөгч, Засгийн газар Улсын Их Хурал соёрхон батлах олон улсын гэрээ байгуулах бол төслийг холбогдох талтай тохиролцсоны дараа үзэглэхээс өмнө Улсын Их Хуралд зөвшилцөхөөр ирүүлнэ.

28.2. Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо гэрээний төсөл, холбогдох танилцуулга, бусад баримт бичгийг хэлэлцэхээс 3 хоногийн өмнө гишүүдэд тараана.

28.3. Гэрээ нь зээл, тусламжтай холбоотой бол төслийг Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хороо тус тусдаа урьдчилан хэлэлцэж санал, дүгнэлтээ Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороонд өгнө.

28.4. Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо гэрээний төсөл, холбогдох бусад баримт бичиг, Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг нэгтгэн хэлэлцэж ил санал хураалт явуулж гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол зөвшөөрсөн, дэмжээгүй бол эс зөвшөөрсөн тухай санал, дүгнэлт гаргаж Ерөнхийлөгч буюу Засгийн газарт хүргүүлнэ.

28.5. Байнгын хороодын хуралдаанд гэрээний төслийг Ерөнхийлөгчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, эсхүл тухайн асуудал хариуцсан Засгийн газрын гишүүн танилцуулна.

28.6. Төсөл, танилцуулгатай холбогдуулан гишүүд асуулт асууж, үг хэлж болно.

28.7. Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо гэрээний төслийг бүхэлд нь дэмжсэн боловч зарим засвар, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатай гэж үзвэл санал, дүгнэлтэд энэ тухай тодорхой заах ба Ерөнхийлөгч, Засгийн газар холбогдох талтай гэрээг эцэслэн тохирохдоо тэдгээрийг тусгах чиглэлээр ажиллаж дүнг танилцуулна.

28.8. Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи гэрээний төслийг дэмжээгүй бол шалтгааныг

тайлбарласан санал, дүгнэлтийг Ерөнхийлөгч буюу Засгийн газарт хүргүүлнэ.

28.9. Ерөнхийлөгч, Засгийн газар нь Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг эс зөвшөөрвөл гэрээг нэгдсэн хуралдаанд шууд хэлэлцүүлэх хүсэлт гаргах, эсхүл санал, дүгнэлтэд дурдсан нөхцөл байдлыг зохистой хэлбэрээр зохицуулж чадвал шинэчилсэн гэрээг зөвшилцөхөөр Улсын Их Хуралд дахин ирүүлж болно.

28.10. Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг зөвшөөрөх боломжгүй гэж үзвэл энэ тухай санал, дүгнэлтээ нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлж шийдвэрлүүлнэ.

28.11. Олон улсын олон талт гэрээ /цаашид "олон талт гэрээ" гэх/-нд Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд, Гадаад хэргийн сайд гарын үсэг зурахын өмнө энэ хуульд заасны дагуу Улсын Их Хуралтай зөвшилцөнө.

29 дүгээр зүйл. Олон улсын олон талт гэрээг соёрхон батлах асуудлыг хэлэлцэх

29.1. Ерөнхийлөгч, Засгийн газраас өргөн мэдүүлсэн олон улсын олон талт гэрээг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийг Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо хуралдаанаараа хэлэлцэж дараахь санал, дүгнэлтийн аль нэгийг гаргаж нэгдсэн хуралдаанд танилцуулна:

29.1.1. гэрээг соёрхон батлах;

29.1.2. гэрээг тайлбар, мэдэгдэлтэйгээр соёрхон батлах;

29.1.3. гэрээг хууль санаачлагчид нь буцаах.

29.2. Бусад Байнгын хороо, нам эвслийн бүлэг энэ хуулийн 29.1-д заасан гэрээг хэлэлцэж санал, дүгнэлтээ Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороонд ирүүлсэн бол тус хороо тэдгээрийг хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргахдаа харгалзан үзэж болно.

29.3. Нэгдсэн хуралдаан хууль санаачлагчийг илтгэл, Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг сонсож, Байнгын хорооноос оруулсан томъёоллоор ил санал хураалт явуулж гишүүдийн олонхийн саналаар шийдвэр гаргана.

29.4. Байнгын хороо тайлбар, мэдэгдэлтэйгээр гэрээг батлах санал гаргасан бол төслийг

нь нэгдсэн хуралдаанд хамтад нь оруулж тусад нь санал хураалгаж батлуулна.

29.5. Нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи гэрээний төслийг дэмжээгүй бол төслийг хууль санаачлагчид буцаах тогтоол батална.

29.6. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанаар төслийг хэлэлцэх үед гишүүд хууль санаачлагчийн илтгэл, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

30 дугаар зүйл. Гадаад улсыг хүлээн зөвшөөрөх, түүнтэй дипломат харилцаа тогтоох, цуцлах тухай асуудлыг хэлэлцэх

30.1. Засгийн газар гадаад улсыг хүлээн зөвшөөрөх тухай тогтоолын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн бол Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо хуралдаанаараа хэлэлцэн санал, дүгнэлт гаргаж, нэгдсэн хуралдаан ил санал хураалт явуулж гишүүдийн олонхийн саналаар асуудлыг шийдвэрлэнэ.

30.2. Засгийн газар гадаад улстай дипломат харилцаа шинээр буюу сэргээн тогтоохоор төлөвлөж байгаа бол энэ тухай саналаа танилцуулгын хамтаар Улсын Их Хуралд ирүүлнэ.

30.3. Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо энэ хуулийн 30.2-т заасны дагуу Засгийн газраас ирүүлсэн санал, танилцуулгыг хуралдаанаараа хэлэлцэж ил санал хураалт явуулж гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол саналыг дэмжиж байгаагаа Засгийн газарт хариу мэдэгдэх ба ингэхдээ уг асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэхэд анхаарвал зохих асуудлаар гишүүдийн гаргасан саналыг хавсаргана.

31 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгчийн хоригийг хэлэлцэх

31.1. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрт Ерөнхийлөгч хориг тавьсан бол Улсын Их Хурал түүнийг чуулганы үеэр 14 хоногийн дотор, чуулганы чөлөөт цагт хориг тавьсан бол ээлжит болон ээлжит бус чуулган эхэлснээс хойш 10 хоногийн дотор хэлэлцэн шийдвэрлэж тогтоол батална.

31.2. Хоригийг анх тухайн асуудлыг хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргасан холбогдох Байнгын хороо болон Хууль зүйн байнгын хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

31.3. Нэгдсэн хуралдаанд хоригийг Ерөнхийлөгч, эсхүл түүний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч танилцуулсны дараа энэ хуулийн 31.2-т заасан Байнгын хороодын санал, дүгнэлтийг сонсоно.

31.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхийлөгчийн хориг болон Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

31.5. Гишүүд энэ хуулийн 31.4-т заасны дагуу үг хэлсний дараа Ерөнхийлөгчийн хоригийг хүлээн зөвшөөрөх эсэх асуудлаар ил санал хураалт явуулах бөгөөд хэрэв хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн зарим хэсэгт хориг тавьсан бол тухайн зүйл, заалт нэг бүрээр санал хураалт явуулж дүнг танилцуулна.

31.6. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гуравны хоёр буюу 66.6 хувь нь хоригийг хүлээж аваагүй бол хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэр хүчин төгөлдөр үлдэнэ.

31.7. Хоригийн талаар Хууль зүйн болон холбогдох Байнгын хорооны санал, дүгнэлт зөрвөл холбогдох Байнгын хорооны саналаар эхэлж санал хураалт явуулна.

31.8. Ерөнхийлөгчийн хоригийг хүлээн зөвшөөрсөн бол хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг бүхэлд нь буюу зарим хэсгийг нь хүчингүй болгож, шаардлагатай гэж үзвэл зохих нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг хэлэлцэн баталж болно.

31.9. Ерөнхийлөгчийн хоригийг хүлээж авсангай холбогдуулан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах бол холбогдох шийдвэрийн төслийг холбогдох Байнгын хороо боловсруулж нэгдсэн хуралдаанд оруулах бөгөөд уг төслийн талаар Засгийн газар, холбогдох бусад байгууллагаас санал авахыг шаардахгүй.

32 дугаар зүйл. Үндсэн хуулийн цэцийн дүгнэлтийг хэлэлцэх журам

32.1. Үндсэн хуулийн Жаран зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1, 2 дахь хэсэгт заасан асуудлаар Үндсэн хуулийн цэц/цаашид "Цэц" гэх дүгнэлт гаргасан бол түүнийг өсчилснөөс хойш 24 цагийн дотор Улсын Их Хуралд ирүүлэх бөгөөд уг

дүгнэлтийг Улсын Их Хурал дараахь журмаар хэлэлцэнэ:

32.1.1. Цэцийн дүгнэлтийг Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанд Цэцийн дарга, түүний түр эзгүйд орлогч нь танилцуулна.

32.1.2. Цэцийн дүгнэлтийг чуулганы үеэр хүлээн авсан бол 7 хоногийн дотор, чуулганы чөлөөт цагт хүлээн авсан бол ээлжит болон ээлжит бус чуулган эхэлснээс хойш 5 хоногийн дотор Хууль зүйн болон холбогдох Байнгын хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

32.1.3. нэгдсэн хуралдаан Цэцийн дүгнэлт, Байнгын хороодын санал, дүгнэлтийг сонссоны дараа ил санал хураалт явуулж хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи Цэцийн дүгнэлтийг дэмжсэн бол түүнийг хүлээн зөвшөөрөх тухай, дэмжээгүй бол эс зөвшөөрөх тухай тогтоол батална.

32.1.4. Цэцийн дүгнэлтийг хүлээн зөвшөөрөх эсэх асуудлаар Хууль зүйн болон холбогдох Байнгын хорооны санал, дүгнэлт зөрвөл нэгдсэн хуралдаан дээр Хууль зүйн байнгын хорооны санал, дүгнэлтээр эхэлж санал хураалгах бөгөөд энэ санал эс дэмжигдвэл холбогдох Байнгын хорооны санал дэмжигдсэн гэж үзнэ.

32.1.5. хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэр Үндсэн хуульд нийцээгүй гэсэн Цэцийн дүгнэлтийг Улсын Их Хурал хүлээн зөвшөөрсөн бол тухайн хууль, шийдвэрт зохих нэмэлт, өөрчлөлт оруулна.

32.1.6. Ерөнхийлөгчийн зарлиг, Засгийн газрын тогтоол, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, Сонгуулийн ерөнхий хорооны шийдвэр Үндсэн хуульд нийцээгүй гэсэн Цэцийн дүгнэлтийг Улсын Их Хурал хүлээн зөвшөөрсөн бол эдгээр шийдвэр хүчингүй болсонд тооцогдоно.

32.1.7. энэ хуулийн 32.1.5-д заасан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай төслийг холбогдох Байнгын хороо боловсруулж нэгдсэн хуралдаанд оруулах бөгөөд уг төслийн талаар Засгийн газар, холбогдох бусад байгууллагаас санал авахыг шаардахгүй.

32.1.8. Цэцийн дүгнэлтийг Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэхэд гишүүд Цэцийн дарга, түүний орлогчоос болон Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

32.1.9. Цэц маргаж байгаа асуудал Үндсэн хуульд нийцсэн гэсэн дүгнэлт гаргасан бол уг дүгнэлтийг Байнгын хороодын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхгүйгээр шууд нэгдсэн хуралдаанд танилцуулах бөгөөд гишүүд Цэцийн дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж хариулт авах боловч санал хурааж шийдвэр гаргахгүй.

32.2. Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга гишүүн, Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүн, Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Улсын ерөнхий прокурор /цаашид "холбогдох албан тушаалтан" гэх/ Үндсэн хууль зөрчсөн гэсэн Цэцийн дүгнэлт гарсан бол түүнийг ёсчилсноос хойш энэ хуулийн 32.1-д заасан хугацаанд Улсын Их Хуралд ирүүлэх бөгөөд уг дүгнэлтийг Улсын Их Хурал дараахь журмаар хэлэлцэнэ.

32.2.1. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанд Цэцийн дүгнэлтийг Цэцийн дарга, түүний түр эзгүйт орлогч нь танилцуулна;

32.2.2. Цэцийн дүгнэлтийг чуулганы үеэр хүлээн авсан бол 7 хоногийн дотор, чуулганы чөлөөт цагт хүлээн авсан бол ээлжит болон ээлжит бус чуулган эхэлснээс хойш 5 хоногийн дотор Хууль зүйн болон Төрийн байгуулалтын Байнгын хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана;

32.2.3. Улсын Их Хурлын дарга Үндсэн хууль зөрчсөн гэсэн Цэцийн дүгнэлт гарсан бол нэгдсэн хуралдааныг олонхийн бүлгээс сонгогдсон дэд дарга, бусад тохиолдолд Улсын Их Хурлын дарга даргалан хуралдуулна;

32.2.4. нэгдсэн хуралдаан холбогдох албан тушаалтан Үндсэн хууль зөрчсөн гэсэн Цэцийн дүгнэлттэй танилцсаны дараа уг албан тушаалтныг огцруулах, эгүүлэн татах эсэх асуудлыг хэлэлцэх эсэх, эсхүл тухайн зөрчлийг арилгуулах талаар Хууль зүйн болон Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг хэлэлцэнэ;

32.2.5. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Цэцийн дүгнэлт болон Байнгын хороодын санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно;

32.2.6. Үндсэн хуулийн зөрчилд холбогдсон албан тушаалтан санал хураахын өмнө Байнгын хорооны хуралдаан дээр 5 минутаас илүүгүй хугацаанд, нэгдсэн хуралдаан дээр 10 минутаас илүүгүй хугацаанд үг хэлж болно;

32.2.7. энэ хуулийн 32.2.4-т заасны дагуу гаргасан Байнгын хорооны саналаар ил санал хураалт явуулах бөгөөд хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол тухайн албан тушаалтныг огцруулах, эгүүлэн татах асуудлыг энэ хууль болон холбогдох хуульд заасны дагуу хэлэлцэн шийдвэрлэнэ;

32.2.8. шаардлагатай гэж үзвэл холбоо юм албан тушаалтныг огцруулах, эгүүлэн татах үндэслэл байгаа эсэх талаар Улсын Их Хурал, эсхүл холбогдох албан тушаалтан өөрөө Цэцэд хандаж болно;

32.2.9. Цэц тухайн албан тушаалтныг огцруулах, эгүүлэн татах үндэслэл байна гэсэн дүгнэлт гаргасан бол түүнийг огцруулах, эгүүлэн

татах эсэх асуудлыг энэ хуульд заасны дагуу хэлэлцэн шийдвэрлэх бөгөөд харин Ерөнхийлөгчийг огцруулах асуудлыг хуралдаанд оролцсон нийт гишүүний дийлэнх олонхи дэмжсэн бол энэ тухай хууль батална;

32.2.10. энэ хуульд заасан холбогдох албан тушаалтны талаар Үндсэн хууль зөрчөөгүй гэсэн дүгнэлт гаргасан бол энэ тухай дүгнэлтийг Байнгын хороодын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхгүйгээр шууд нэгдсэн хуралдаанд танилцуулах бөгөөд энэ тохиолдолд асуулт хариулт, санал шүүмжлэл, санал хураалт явуулахгүй;

32.2.11. Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Улсын ерөнхий прокурор Үндсэн хууль зөрчсөн тухай дүгнэлт гарсан бол уг дүгнэлтийг шууд нэгдсэн хуралдаанд танилцуулах бөгөөд энэ тухай Улсын Их Хурлын дарга Ерөнхийлөгчид танилцуулна;

32.2.12. энэ хуулийн 32.2.11-д заасан Цэцийн дүгнэлтийг танилцуулах үеэр гишүүд Цэцийн дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

33 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай асуудлыг хэлэлцэх журам

33.1. Ерөнхийлөгчийн анхан шатны сонгуульд аль нэг нэр дэвшигч санал хураалтад оролцсон нийт сонгогчийн олонхийн санал авсан бол түүнийг Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсонд тооцож тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл, танилцуулгыг Сонгуулийн ерөнхий хороо санал хураалт дууссан өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

33.2. Энэ хуулийн 33.1-д заасан тогтоолын төсөл, танилцуулгыг Төрийн байгуулалтын байнгын хороо ажлын 7 өдрийн дотор хэлэлцэж Ерөнхийлөгчийн анхан шатны сонгуулийн санал хураалт хүчин төгөлдөр болсон, нэр дэвшигч Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоход харшлах шалтгаан байхгүй гэсэн асуудлаар санал, дүгнэлт гаргана.

33.3. Байнгын хороо энэ хуулийн 33.2-т заасны дагуу санал, дүгнэлт гаргаснаас хойш нэгдсэн хуралдаан ажлын 5 өдөрт хуралдаж Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх асуудлыг дараахь журмаар хэлэлцэнэ.

33.3.1. Ерөнхийлөгчийн анхан шатны сонгуулийн дунгийн тухай Сонгуулийн ерөнхий хорооны даргын илтгэлийг сонсоно;

33.3.2. Цэц Ерөнхийлөгчийн сонгуультай холбогдуулан дүгнэлт гаргасан бол түүнийг сонсоно;

33.3.3. Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг сонсоно;

33.3.4. гишүүд Сонгуулийн ерөнхий хорооны илтгэл, Цэцийн дүгнэлт болон Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно;

33.3.5. анхан шатны сонгуулийн санал хураалт хүчин төгөлдөр болсон, нэр дэвшигч Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоход харшлах шалтгаан байхгүй гэсэн томъёолол тус бүрээр ил санал хураалт явуулж дээрхи асуудлаар гишүүдийн олонхи зөвшөөрсөн санал өгснөөр нэр дэвшигчийг Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрсөн хууль батална.

33.4. Энэ хуулийн 33.3.5-д заасан санал хураалтад оролцсон гишүүдийн олонхи эсрэг санал өгсөн бол дараахь томъёоллоор санал хураалт явуулна:

33.4.1. сонгогчдын нэрсийн жагсаалтад бүртгэгдсэн нийт сонгогчийн 50 хувь нь анхан шатны сонгуульд оролцоогүйг хүлээн зөвшөөрөх;

33.4.2. дахин санал хураалтаар нэр дэвшигчдийн хэн нь ч нэрсийн жагсаалтад бүртгэгдсэн нийт сонгогчийн олонхийн санал аваагүйг хүлээн зөвшөөрөх;

33.4.3. санал хураалт хуулийн дагуу явагдаагүйг хүлээн зөвшөөрөх.

33.5. Энэ хуулийн 33.4-т заасан томъёолол тус бүрийг гишүүдийн олонхи зөвшөөрөөгүй бол Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрсөн тухай хууль батална.

33.6. Энэ хуулийн 33.4-т заасан томъёолол тус бүрийг гишүүдийн олонхи хүлээн зөвшөөрсөн бол Ерөнхийлөгчийн сонгуулийг хүчингүйд тооцож дахин сонгууль явуулах тухай тогтоол батална.

33.7. Санал хураалтыг гар өргүүлэх замаар, эсхүл цахим тоолуураар ил санал хураалт явуулж шийдвэрлэнэ.

34 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгчийг үүрэгт ажлаас нь чөлөөлөх асуудлыг хэлэлцэх журам

34.1. Ерөнхийлөгч эрүүл мэндийн болон хүндэтгэн үзэх бусад шалтгаанаар бүрэн эрхийн хугацаанаас өмнө чөлөөлөгдөх хүсэлтээ Улсын Их Хуралд гаргасан бол Төрийн байгуулалтын байнгын хороо хэлэлцэн санал, дүгнэлт гаргаж нэгдсэн хуралдаанд танилцуулна.

34.2. Нэгдсэн хуралдаанаар Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг

хэлэлцэн ил санал хураалт явуулж, чөлөөлөгдөх хүсэлтийг гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол Ерөнхийлөгчийг үүрэгт ажлаас нь чөлөөлөх тухай хууль батална.

34.3. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр Ерөнхийлөгчийг үүрэгт ажлаас нь чөлөөлөх шалтгаан үндэслэлийн талаар гишүүд асуулт асууж, үг хэлж болно.

35 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгчийг огцруулах асуудлыг хэлэлцэх журам

35.1. Ерөнхийлөгч гэмт хэрэг үйлдсэн болох нь шүүхийн хүчин төгөлдөр шийтгэх тогтоолоор нотлогдсон, түүнчлэн Цэц Ерөнхийлөгчийг огцруулах үндэслэлтэй гэсэн дүгнэлт гаргасан бол эдгээр шийдвэр гарснаас хойш 7 хоногийн дотор Төрийн байгуулалтын болон Хууль зүйн байнгын хороо Ерөнхийлөгчийг огцруулах асуудлыг хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

35.2. Нэгдсэн хуралдаан шүүхийн тогтоол, Цэцийн дүгнэлт, Төрийн байгуулалтын болон Хууль зүйн байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг хэлэлцэн ил санал хураалт явуулж хуралдаанд оролцсон нийт гишүүний дийлэнхи олонхи дэмжсэн бол Ерөнхийлөгчийг огцруулах тухай хууль батална.

35.3. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд шүүхийн тогтоол, Цэцийн дүгнэлт болон Байнгын хороодын санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

35.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр шүүхийн тогтоолыг Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Цэцийн дүгнэлтийг дарга нь тус тус танилцуулж гишүүдийн асуултад хариулна.

36 дугаар зүйл. Ерөнхийлөгч Улсын Их Хуралд ажлаа хариуцах

36.1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаар Ерөнхийлөгч Улсын Их Хуралд ажлаа хариуцна.

36.2. Ерөнхийлөгч ажлын тайлангаа жил бүр Улсын Их Хуралд ирүүлэх бөгөөд уг тайланг нэгдсэн хуралдаанаар нэг сарын дотор сонсоно.

36.3. Ерөнхийлөгчийн тайлангай холбогдуулж гишүүд асуулт асууж болно.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ

Албан тушаалтныг томилох, чөлөөлөх, эгүүлэн татах асуудлыг хэлэлцэх журам

37 дугаар зүйл. Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүдийг томилох асуудлыг хэлэлцэх журам

37.1. Ерөнхийлөгч Ерөнхий сайдыг томилуулах саналыг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлснээс хойш Төрийн байгуулалтын байнгын хороо 3 хоногийн дотор хуралдаж санал, дүгнэлт гаргана.

37.2. Нэгдсэн хуралдаан Ерөнхийлөгчийн танилцуулга, Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг сонсож ил санал хураалт явуулж нэр дэвшигчийг гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол түүнийг Ерөнхий сайдаар томилох тухай тогтоол батална.

37.3. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхийлөгчийн танилцуулга, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан, түүнчлэн нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

37.4. Нэр дэвшигчийг гишүүдийн олонхи дэмжээгүй бол Ерөнхийлөгч 7 хоногийн дотор өөр хүний нэр дэвшүүлнэ.

37.5. Ерөнхий сайд томилогдсоноосоо хойш 14 хоногийн дотор Засгийн газрын гишүүдийг томилуулах саналаа Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

37.6. Байнгын хороод өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарах нэр дэвшигчийг өргөн мэдүүлснээс хойш 3 хоногийн дотор хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

37.7. Байнгын хороод Засгийн газрын гишүүнд нэр дэвшигчдийн талаар санал, дүгнэлт гаргасны дараа нэгдсэн хуралдаан хуралдаж хүн бүрээр хэлэлцэн тус тусад нь ил санал хураалт явуулж олонхийн дэмжлэг авсан нэр дэвшигчдийг Засгийн газрын гишүүнээр томилох тухай нэг тогтоол батална.

37.8. Нэр дэвшигч олонхийн дэмжлэг авч чадаагүй бол Ерөнхий сайд 7 хоногийн дотор өөр хүний нэр дэвшүүлнэ.

37.9. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхий сайд болон нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

38 дугаар зүйл. Ерөнхий сайд, Засгийн газар, Засгийн газрын гишүүнийг огцруулах асуудлыг хэлэлцэх журам

38.1. Ерөнхий сайд, Засгийн газар, Засгийн газрын гишүүнийг огцруулах саналыг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн бол Ерөнхий сайд, Засгийн газрыг огцруулах саналыг Төрийн байгуулалтын байнгын хороо, Засгийн газрын гишүүнийг огцруулах саналыг холбогдох Байнгын хороо 7 хоногийн дотор хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

38.2. Нэгдсэн хуралдаан Байнгын хорооны санал, дүгнэлт гарснаас хойш 7 хоногийн дотор хуралдаж Байнгын хорооны, хэрэв Цэц дүгнэлт гаргасан бол түүний дүгнэлтийг сонсож илээр санал хураалт явуулж гишүүдийн олонхи дэмжсэн бол огцруулах тухай тогтоол батална.

38.3. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд асуулт асууж, үг хэлж болно.

38.4. Ерөнхий сайд, Засгийн газар, Засгийн газрын гишүүнийг огцруулах асуудлаар нам, эвслийн бүлэг санал, дүгнэлт гаргаж нэгдсэн хуралдаанд танилцуулж болно.

38.5. Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд нэгдсэн хуралдаан дээр үг хэлж болно.

38.6. Засгийн газар өөрт нь итгэл хүлээлгэж байгаа эсэхийг илэрхийлж өгөхийг хүсч холбогдох тогтоолын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн бол энэ зүйлд заасан журмаар хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.

39 дүгээр зүйл. Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүдийн тэн хагас нь нэгэн зэрэг огцрох тухай саналыг хэлэлцэх журам

39.1. Ерөнхий сайд, эсхүл Засгийн газрын гишүүдийн тэн хагас нь нэгэн зэрэг огцрох тухайгаа илэрхийлж Улсын Их Хуралд саналаа өргөн мэдүүлсэн бол Төрийн байгуулалтын байнгын хороо 48 цагийн дотор хуралдаж, Засгийн газрыг бүрэн бүрэлдэхүүнээр нь огцруулах тухай тогтоолын төсөл боловсруулж нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

39.2. Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлт гарснаас хойш 3 хоногийн дотор нэгдсэн хуралдааныг зохион байгуулж, Засгийн газрыг бүрэн бүрэлдэхүүнээр нь огцруулах тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг ил санал хураалтаар батална.



39.3. Нэгдсэн хуралдаанд огцрохоо илэрхийлсэн Ерөнхий сайд, эсхүл Засгийн газрын аль нэг гишүүн танилцуулга хийнэ.

39.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхий сайд, эсхүл Засгийн газрын гишүүдээс асуулт асууж хариулт авч болох бөгөөд үүнээс өөрөөр хэлэлцүүлэг явуулахгүй.

39.5. Улсын Их Хуралд олонхийн суудал авч Засгийн газар байгуулсан эвсэл Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 25.9-25.11-д заасны дагуу тарсантай холбогдуулж Засгийн газрыг огцруулах асуудлыг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн бол энэ зүйлд заасан журмаар хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.

40 дүгээр зүйл. Цэцийн гишүүдийг томилох, эгүүлэн татах асуудлыг хэлэлцэх журам

40.1. Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Улсын дээд шүүхээс Цэцийн гишүүнээр томилуулахаар санал болгосон нэр дэвшигчийг Хууль зүйн байнгын хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

40.2. Нэгдсэн хуралдаан нэр дэвшүүлсэн байгууллагын танилцуулга, Хууль зүйн байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг сонсож нэр дэвшигч тус бүрээр ил санал хураалт явуулж олонхийн санал авсан нэр дэвшигчийг Цэцийн гишүүнээр томилох тухай тогтоол батална.

40.3. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд нэр дэвшүүлсэн байгууллага болон нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

40.4. Цэцийн гишүүнийг эгүүлэн татах бол энэ талаар гарсан Цэцийн дүгнэлт, анх нэр дэвшүүлсэн байгууллагын саналыг энэ хуульд заасан журмаар хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.

41 дүгээр зүйл. Улсын дээд шүүхийн шүүгчдийг Улсын Их Хуралд танилцуулах журам

41.1. Улсын дээд шүүхийн шүүгчийн сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн нэр дэвшигчийн танилцуулгыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Улсын Их Хуралд ирүүлнэ.

41.2. Нэр дэвшигчийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Хууль зүйн байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанд танилцуулна.

41.3. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга болон нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

41.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр нэр дэвшигчийн талаар санал хураалт явуулахгүй.

41.5. Нэр дэвшигчийг танилцуулсан талаар Улсын Их Хурлын дарга Ерөнхийлөгчид бичгээр мэдээлнэ.

42 дугаар зүйл. Улсын ерөнхий прокурор, түүний орлогчийг томилох саналыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөх журам

42.1. Ерөнхийлөгч Улсын ерөнхий прокурор, түүний орлогч нарыг томилохын өмнө зөвшилцөхөөр Улсын Их Хуралд саналаа ирүүлнэ.

42.2. Хууль зүйн байнгын хороо нэр дэвшигчийг хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

42.3. Нэгдсэн хуралдаан Ерөнхийлөгчийн санал, Хууль зүйн байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг хэлэлцэн ил санал хураалт явуулж дүнг Улсын Их Хурлын дарга Ерөнхийлөгчид бичгээр мэдэгдэнэ.

42.4. Нэр дэвшигч олонхийн санал авч чадаагүй бол Ерөнхийлөгч өөр хүнийг санал болгоно.

42.5. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхийлөгчийн санал, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулж, түүнчлэн нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

43 дугаар зүйл. Гадаад улсад суух элчин сайд, бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг томилох, эгүүлэн татах саналыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөх журам

43.1. Ерөнхийлөгч гадаад улсад суух элчин сайд, бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын тэргүүнийг томилох, эгүүлэн татах саналыг Улсын Их Хуралд зөвшилцөхөөр өргөн мэдүүлсэн бол Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо 7 хоногийн дотор хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

43.2. Нэгдсэн хуралдаан Ерөнхийлөгчийн санал, Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг сонсож,

ил санал хураалт явуулж, дүнг Улсын Их Хурлын дарга Ерөнхийлөгчид бичгээр мэдэгдэнэ.

43.3. Нэр дэвшигч нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхийн дэмжлэг авч чадаагүй бол Ерөнхийлөгч өөр хүний нэрийг дэвшүүлнэ.

43.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхийлөгчийн санал, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан, түүнчлэн нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

43.5. Гадаад улсад суух бүрэн эрхт төлөөлөгчийн газрын байршил тогтоох тухай асуудлыг энэ зүйлд заасан журмаар хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.

44 дүгээр зүйл. Зэвсэгт хүчний жанжин штабын даргыг томилох саналыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөх журам

44.1. Ерөнхийлөгч Зэвсэгт хүчний жанжин штабын даргыг томилох саналыг Улсын Их Хуралтай зөвшилцөхөөр өргөн мэдүүлсэн бол Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо 7 хоногийн дотор урьдчилан хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

44.2. Нэгдсэн хуралдаан Ерөнхийлөгчийн санал, Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг сонсон ил санал хураалт явуулж, дүнг Улсын Их Хурлын дарга Ерөнхийлөгчид бичгээр мэдэгдэнэ.

44.3. Нэр дэвшигч гишүүдийн олонхийн санал авч чадаагүй бол Ерөнхийлөгч өөр хүний нэрийг дэвшүүлнэ.

44.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхийлөгчийн санал, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан, түүнчлэн нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

45 дугаар зүйл. Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагын удирдах албан тушаалтныг томилох, чөлөөлөх асуудлыг хэлэлцэх журам

45.1. Хууль тогтоомжоор эрх олгогдсон албан тушаалтан Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагын удирдах албан тушаалтныг томилох, чөлөөлөх санал гаргасан бол холбогдох Байнгын хороо 7 хоногийн дотор хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

45.2. Нэгдсэн хуралдаан эрх бүхий албан тушаалтны санал, холбогдох Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг сонсож ил санал хураалт явуулж хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхи томилох, чөлөөлөх саналыг дэмжсэн бол энэ тухай тогтоол батална.

45.3. Томилогдох нэр дэвшигч гишүүдийн олонхийн дэмжлэг авч чадаагүй бол эрх бүхий албан тушаалтан өөр хүнийг санал болгох бөгөөд чөлөөлөх саналыг дэмжээгүй бол уг саналыг дахин оруулж болно.

45.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд эрх бүхий албан тушаалтны санал, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан, түүнчлэн нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

ДОЛДУГААР БҮЛЭГ

Засгийн газар, холбогдох бусад байгууллагын тайлан, мэдээлэл, илтгэл болон асуулга, асуултын хариуг сонсох, хэлэлцэх журам

46 дугаар зүйл. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилт, тайланг хэлэлцэх журам

46.1. Засгийн газар үйл ажиллагааныхаа хөтөлбөрийн хэрэгжилт, тайланг жил бүрийн эхний улиралд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ.

46.2. Байнгын хороод эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд уг хөтөлбөр, тайланг хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

46.3. Нэгдсэн хуралдаан Ерөнхий сайдын илтгэл, Байнгын хороодын санал, дүгнэлтийг сонсож шаардлагатай гэж үзвэл Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх, үйл ажиллагааг нь боловсронгуй болгох чиглэл бүхий тогтоол гаргаж болно.

46.4. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүд, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

47 дугаар зүйл. Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагын тайланг хэлэлцэх

47.1. Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллага жилийн ажлынхаа тайланг дараа оны нэгдүгээр улиралд багтаан Улсын Их Хуралд гишүүдийн тоогоор ирүүлнэ.

47.2. Байнгын хороод тайланг дор дурдсан харьяаллаар хэлэлцэнэ.

47.2.1. Үндэсний аудитын газрын тайланг Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хороо;

47.2.2. Монголбанкны тайланг Эдийн засгийн байнгын хороо;

47.2.3. Төрийн албаны зөвлөлийн тайланг Төрийн байгуулалтын байнгын хороо;

47.2.4. Үндэсний статистикийн газрын тайланг Эдийн засгийн байнгын хороо;

47.2.5. Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын илтгэлийг Хууль зүйн байнгын хороо;

47.2.6. Санхүүгийн зохицуулах хорооны тайланг Эдийн засгийн байнгын хороо;

47.2.7. Байгаль орчны төлөв байдлын тайланг Байгаль орчин, хүнс, хөдөө, аж ахуйн байнгын хороо.

47.3. Эрүүгийн хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн талаархи Улсын ерөнхий прокурорын мэдээллийг Хууль зүйн байнгын хороо энэ хуульд заасан журмаар хэлэлцэнэ.

47.4. Байнгын хорооны хуралдаанд тайланг тухайн байгууллагын дарга танилцуулна.

47.5. Байнгын хороо шаардлагатай гэж үзвэл тайлан, мэдээллийг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх санал, дүгнэлт гаргаж болно.

47.6. Байнгын хороо тайланг хэлэлцсэний үндсэн дээр хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, зөрчил дутагдлыг засах, ажлаа эрчимжүүлэх чиглэлээр тайлагнасан байгууллагад чиглэл өгсөн тогтоол гаргаж болно.

47.7. Нэгдсэн хуралдаан энэ хуулийн 47.5-д заасны дагуу холбогдох байгууллагын тайлан, Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг хэлэлцэж, шаардлагатай гэж үзвэл тогтоол батлах буюу бусад шийдвэр гаргаж болно.

47.8. Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаан дээр гишүүд тайлан, Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

48 дугаар зүйл. Ерөнхий сайд нэгдсэн хуралдаанд мэдээлэл хийх журам

48.1. Хууль тогтоомж, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, тухайн жилийн төсөв, үндсэн чиглэлийн хэрэгжилт, улс орны эдийн засаг,

нийгэм, санхүүгийн төлөв байдал болон олон нийтийн анхаарал татсан тулгамдсан бусад асуудлаар Улсын Их Хурал дахь цөөнхийн гишүүдээс амаар тавьсан асуултад Ерөнхий сайд сар бүрийн ног дэх болон гурав дахь долоо хоногийн Баасан гаригийн нэгдсэн хуралдаан дээр мэдээлэл хийж гишүүдийн асуултад хариулна.

48.2. Ерөнхий сайд энэ хуулийн 48.1-д заасан мэдээлэл хийхэд Засгийн газрын бүх гишүүд байлцана.

48.3. Ерөнхий сайдын мэдээллийг Байнгын хороодын хуралдаанаар урьдчилан хэлэлцэхгүй.

48.4. Ерөнхий сайдын мэдээллийг нэгдсэн хуралдаанаар сонсохоос 7 хоногийн өмнө Улсын Их Хурал дахь цөөнхийн гишүүдэд бичгээр ирүүлнэ.

48.5. Нэгдсэн хуралдаан дээр Ерөнхий сайд 25 минутад багтаан мэдээлэл хийж бөгөөд Ерөнхий сайдын мэдээлэлтэй холбогдуулан цөөнхийн төлөөлөл 25 минутад багтаан үг хэлнэ.

48.6. Энэ хуулийн 48.5-д заасны дагуу Ерөнхий сайд мэдээлэл хийж, цөөнхийн төлөөлөл үг хэлсний дараа цөөнхийн төлөөлөл Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүдээс дор дурдсан журмаар асуулт асууна:

48.6.1. Улсын Их Хурал олонхийн бүлэгтэй бол цөөнхийн бүлгийн, эсхүл 8-аас дээш суудалтай намын төлөөлөл;

48.6.2. Улсын Их Хурал олонхийн бүлэггүй бол Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд ороогүй цөөнхийн бүлэг, эсхүл 8-аас дээш суудалтай намын төлөөлөл;

48.6.3. Улсын Их Хурал олонхийн бүлэггүй бөгөөд 8-аас дээш суудал авсан бүх нам, эвсэл Засгийн газарт төлөөлөлтэй бол тэдгээр нам, эвслийн бүлгийн төлөөлөл тус тус 5 минутад багтаан ээлжлэн асуулт асууж, үг хэлж болно.

48.7. Энэ хуулийн 48.6-д заасан асуулт хариулт, үг хэлэх үйл ажиллагааг 1 цаг 30 минутад багтаан зохион байгуулна.

48.8. Ерөнхий сайд шаардлагагүй гэж үзвэл мэдээлэл хийхгүй байж болох боловч асуулт хариултыг энэ хуулийн 48.1-д тогтсон хугацаанд байнга явуулна.

49 дүгээр зүйл. Гишүүний асуулгын хариуг хэлэлцэх журам

49.1.Гишүүн асуулга тавих, түүний хариуг хэлэлцэхдээ Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 33.1.2, 33.2-33.6-д заасныг үндэслэн дор дурдсан журмыг баримтална:

49.1.1. гишүүн асуулгын хариуг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх саналаа Улсын Их Хурлын даргад бичгээр ирүүлэх;

49.1.2. Улсын Их Хурлын дарга нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх тов, дарааллыг Зөвлөлийн саналыг харгалзан тогтоох;

49.1.3. асуулгын хариултыг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэхэд тухайн асуудлыг хариуцан хэлэлцүүлэх Засгийн газрын гишүүнийг Ерөнхий сайд Улсын Их Хурлын даргад урьдчилан мэдэгдэх;

49.1.4. нэгдсэн хуралдаан дээр асуулгад хариулах хугацаа 5 минутаас илүүгүй, гишүүд асуулгын хариулттай холбогдуулж асуулт асуух хугацаа 3 минутаас илүүгүй байх;

49.1.5. асуулгад хариулт өгсний дараа асуулга тавьсан гишүүн нэг удаа 5 минутаас илүүгүй хугацаанд үг хэлэх.

49.2. Асуулгын хариуг ээлжит чуулганы үеэр сар бүрийн хоёр дахь, дөрөв дэх долоо хоногийн Баасан гаригийн 15 цагаас нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэх бөгөөд энэхүү үйл ажиллагааг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр шууд дамжуулна.

50 дугаар зүйл. Гишүүний асуултын хариуг хэлэлцэх журам

50.1. Гишүүн асуулт тавих, түүний хариуг хэлэлцэхдээ Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 33.1.3, 33.7-33.10-т заасныг үндэслэн дор дурдсан журмыг баримтална:

50.1.1. асуултын хариулт нь бичгийн А4 хэмжээний 1 хуудаснаас илүүгүй байх;

50.1.2. гишүүн асуултын хариуг бичгээр авсны дараа түүнийг Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэх саналаа Байнгын хорооны даргад бичгээр ирүүлэх;

50.1.3. Байнгын хорооны дарга асуултын хариуг Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэх товыг гишүүний саналыг харгалзан Зөвлөлд танилцуулж шийдвэрлэх;

50.1.4. Байнгын хорооны хуралдаан дээр асуултын хариуг холбогдох албан тушаалтан 3 минутаас илүүгүй хугацаанд өгөх ба гишүүд 3 минутаас илүүгүй хугацаанд асуулт асуух;

50.1.5. холбогдох албан тушаалтан асуултад хариулсны дараа асуулт тавьсан гишүүн

1 минутаас илүүгүй хугацаанд үг хэлэх, тавьсан асуулттайгаа холбоотой өөр асуулт асуух.

50.2. Асуултын хариуг сонсох ажиллагааг олон нийтэд мэдээлнэ.

51 дүгээр зүйл. Байнгын хорооны хуралдаанаар Засгийн газрын гишүүдийн тайланг сонсох

51.1. Засгийн газрын гишүүд хагас жил тутам хууль тогтоомж, Улсын Их Хурлаас баталсан бодлогын баримт бичгийн болон Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, тухайн жилийн төсөв үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийн талаархи тайланг холбогдох Байнгын хороонд ирүүлнэ.

51.2. Байнгын хороод Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд заасан харьяаллаар Засгийн газрын гишүүдийн тайланг хуралдаанаараа хэлэлцэнэ.

51.3. Тайланг хэлэлцэх үед гишүүд асуулт асууж, үг хэлж болно.

51.4. Байнгын хороо Засгийн газрын гишүүний тайланг хэлэлцээд шаардлагатай гэж үзвэл хууль тогтоомж, Улсын Их Хурлаас баталсан бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтийг хангуулах чиглэлээр тогтоол гаргаж болно.

51.5. Байнгын хороо шаардлагатай гэж үзвэл тайлангийн дүнтэй холбогдуулан зохих журмын дагуу хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулж нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлж болно.

52 дугаар зүйл. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийн болон Засгийн газрын санхүүгийн байдлын талаар Улсын Их Хурал олон нийтэд мэдээлэх

52.1. Засгийн газар Улсын Их Хурлын сонгуулийг зарлахаас 1 сараас доошгүй хугацааны өмнө Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийн болон Засгийн газрын санхүүгийн байдлын талаархи мэдээллийг Улсын Их Хуралд ирүүлнэ.

52.2. Энэ хуулийн 52.1-д заасан мэдээллийг нэгдсэн хуралдаанд Ерөнхий сайд танилцуулна.

52.3. Мэдээлэлтэй холбогдуулан гишүүд асуулт асууж, үг хэлж болно.

52.4. Улсын Их Хурал мэдээлэлтэй танилцсаны дараа Төсвийн байгууллагын удирдлага, санхүүжилтийн тухай хуулийн 36 дугаар зүйлд заасны дагуу улсын эдийн засгийн гол үзүүлэлтийн талаар олон нийтэд мэдээлэл хийнэ.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ

Бусад асуудал

53 дугаар зүйл. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн эцсийн найруулгыг Улсын Их Хуралд танилцуулах, ёсчлох, хэвлэн нийтлэх, мэдээлэх журам

53.1. Энэ хуульд заасны дагуу батлагдсан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн эцсийн найруулга хийх, ёсчлох ажиллагааг дараахь журмаар гүйцэтгэнэ.

53.1.1. холбогдох Байнгын хороо, Улсын Их Хурлын Тамгын газрын эцсийн найруулга хийсэн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга хянаж Улсын Их Хурлын даргад эцсийн хувилбарыг танилцуулах;

53.1.2. Улсын Их Хурлын дарга энэ хуулийн 53.1.1-д заасны дагуу ирүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн эцсийн найруулгыг хянаж Улсын Их Хуралд танилцуулахыг зөвшөөрөх.

53.1.3. Улсын Их Хурал энэ хуулийн 53.1.2-т заасан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн эцсийн найруулгатай танилцаж ёсчлохыг зөвшөөрөх.

53.2. Улсын Их Хурлын дарга болон Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга энэ хуулийн 53.1.1, 53.1.2-т заасны дагуу эцсийн найруулгыг хянахдаа түүний агуулга, бодлого, зарчмыг алдагдуулахгүйгээр зөвхөн найруулга, үг хэллэг, дэс дараалал, бүтцийн шинжтэй засвар хийж болно.

53.3. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн эцсийн найруулга хийж Улсын Их Хуралд танилцуулах хугацааг түүний хэмжээ, цар хүрээ, холбогдох Байнгын хорооны саналыг харгалзан Улсын Их Хурлын дарга тогтооно.

53.4. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн эцсийн найруулгыг энэ хуулийн 53.1.3-т заасны дагуу Улсын Их Хуралд танилцуулснаас хойш Улсын Их Хурлын дарга ажлын 3 өдрийн дотор түүнд гарын үсэг зурж ёсчилно.

53.5. Энэ хуулийн 53.4-т заасны дагуу ёсчилсон хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг Улсын Их Хурлын Тамгын газар 24 цагийн дотор Ерөнхийлөгчийн Тамгын газарт илгээнэ.

53.6. Энэ хуулийн 53.5-д заасны дагуу илгээсэн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар хүлээж авсан өдрөөс хойш ажлын 5 өдөрт багтаан Ерөнхийлөгч тухайн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг бүхэлд нь буюу түүний зарим хэсэгт хориг тавих эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

53.7. Ерөнхийлөгч энэ хуулийн 53.6-д заасны дагуу хориг тавьсан бол Улсын Их Хурал түүнийг хүлээж авснаас хойш дараалал харгалзахгүйгээр тэргүүн ээлжинд тэгэхдээ ажлын 14 өдрийн дотор нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэх бөгөөд түүнд оролцсон нийт гишүүний гуравны хоёр нь хоригийг хүлээн зөвшөөрөөгүй бол тухайн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэр хүчин төгөлдөр мөрдөгдөнө.

53.8. Ерөнхийлөгч Улсын Их Хурлын ээлжит болон ээлжит бус чуулганы чөлөөт цагт хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрт хориг тавьсан бол түүнийг ээлжит болон ээлжит бус чуулган эхэлснээс хойш энэ хуулийн 53.7-д заасан хугацаанд хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.

53.9. Үндсэн хуульд заасан онцгой нөхцөл байдал үүссэн, эсхүл Улсын Их Хурлын ээлжит чуулганы хугацаа өндөрлөхтэй холбогдуулан Улсын Их Хурал Ерөнхийлөгчийн хориг тавих хугацааг энэ хуулийн 53.6-д зааснаас өөрөөр тогтоож болно.

53.10. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг "Төрийн мэдээлэл" эмхтгэлд хэвлэн нийтлэх бөгөөд түүнийг албан ёсны эх гэж үзнэ.

53.11. Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг олон нийтэд таниулах, сурталчлах ажлыг холбогдох Байнгын хороо Тамгын газартай хамтран зохион байгуулна.

54 дүгээр зүйл. Чуулганы хуралдааны тэмдэглэл хөтлөх, түүнийг хадгалах, ашиглах журам

54.1. Нэгдсэн болон Байнгын, дэд түр хороо, ажлын хэсэг, нам, эвслийн бүлгийн хуралдааны явцыг бичгээр болон соронзон хальсанд нэгэн зэрэг, шаардлагатай бол дуу, дүрс бичлэгийн хэрэгсэл ашиглан тэмдэглэж /цаашид "хуралдааны тэмдэглэл" гэх/ хадгална.

54.2. Хуралдааны тэмдэглэлд дараах баримт бичгийг хавсарган хадгална:

54.2.1. тухайн хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөө, хуралдаанд урилгаар оролцсон болон байлцсан хүмүүсийн нэр, албан тушаал;

54.2.2. хуралдаанаар хэлэлцсэн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл /хувилбарууд/, тэдгээрийн үзэл баримтлал, танилцуулга, хавсаргасан санал, судалгаа бусад баримт бичиг;

54.2.3. хэлэлцэж байгаа асуудлаар гишүүд, ажлын хэсэг, бусад Байнгын, дэд, түр хороо, нам, эвслийн бүлгээс холбогдох Байнгын хороонд бичгээр ирүүлсэн саналын томъёолол, тэдгээрийн үндэслэл, тооцоо, судалгааг тайлбарласан баримт бичиг;

54.2.4. ажлын хэсгээс Байнгын, дэд, түр хороонд, Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгээс нэгдсэн хуралдаанд оруулсан санал, дүгнэлт, санал хураалгах томъёоллын төсөл;

54.2.5. хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурал, гишүүдэд иргэд, байгууллагаас ирүүлсэн санал, сонордуулга, мэдэгдэл, цахилгаан утас;

54.2.6. гишүүн хуралдааны тэмдэглэлд тусгайлан тэмдэглүүлэхээр бичгээр гаргасан санал.

54.3. Хуралдааны гар /бичгийн/ тэмдэглэлд дараах зүйлийг заавал тусгана:

54.3.1. хуралдаан эхэлсэн, завсарласан, дууссан болон асуудлыг хэлэлцэж эхэлсэн, дууссан он, сар, өдөр, цаг, минут;

54.3.2. хэлэлцсэн төсөл буюу асуудал, түүнийг танилцуулсан албан тушаалтан, ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн;

54.3.3. хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан гишүүдээс тавьсан асуулт, түүний хариулт, түүнчлэн гишүүдээс гаргасан санал, шүүмжлэл, хэлсэн үг;

54.3.4. санал хураалтын дүн /тоо, хувиар/, хэрэв нэрээр санал хураасан бол гишүүн бүрийн, нэр, өгсөн санал;

54.3.5. хуралдааны ирц /тоо, хувиар/, хуралдаанд ирээгүй гишүүний нэр, шалтгаан;

54.3.6. хуралдаанд хоцорч ирсэн, чөлөө авсан, өвчтэй байсан, тасалсан гишүүний нэр;

54.3.7. гишүүний тусгайлан тэмдэглүүлэхээр хэлсэн үг.

54.4. Гишүүний хэлсэн үгийг хуралдааны тэмдэглэлд тодорхой тусгах бөгөөд тусгайлан тэмдэглүүлэхээр хэлсэн үгийг тухайн гишүүнээр хянуулж гарын үсэг зуруулна.

54.5. Гишүүн хүсвэл хуралдааны тэмдэглэлтэй аливаа хязгааргүйгээр танилцах эрхтэй бөгөөд төрийн нууцад хамрагдсан хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцсан бол нууцлалыг задруулахгүй байх бүх талын арга хэмжээ авна.

54.6. Хууль санаачлагчаас өргөн мэдүүлсэн болон нэгдсэн хуралдааны анхны, эцсийн хэлэлцүүлгийн дүнг тусгасан төслүүдийг гарсан шийдвэрийн хамтаар дарааллаар нь байршуулан дугаарлаж, хуралдааны гар тэмдэглэлд заавал хавсаргана.

54.7. Нэгдсэн хуралдааны тэмдэглэлтэй Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, Байнгын, дэд, түр хорооны хуралдааны тэмдэглэлтэй холбогдох Байнгын хорооны дарга, ажлын хэсгийн хуралдааны тэмдэглэлтэй түүний ахлагч тус тус танилцаж гарын үсэг зурна.

54.8. Хуралдаанаар хэлэлцсэн асуудлыг энэ хуульд заасан журмаар эмхэлж архивын нэг нэгж болгон товъёоглож, архивын тухай хууль тогтоомжид заасан ногдол, журмын дагуу хадгална.

54.9. Хууль тогтоомж, бүлгийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол Улсын Их Хурал дахь нам, эвслийн бүлгийн хуралдааны тэмдэглэлийг энэ хуульд заасан журмын дагуу хөтлөх бөгөөд түүнийг хадгалах, ашиглах, архивын нэгж болгох, архивт шилжүүлэх журмыг бүлэг өөрөө тогтооно.

55 дугаар зүйл. Хуралдааны тэмдэглэлийг ашиглах, хадгалах журам

55.1. Хуралдааны бичвэр болон соронзон тэмдэглэлийг чуулганы мэдээлэл бэлтгэж нийтлэх, хэвлэл мэдээллийн байгууллагад мэдээлэл, лавлагаа өгөх, маргаантай асуудлыг шийдвэрлэх зорилгод ашиглана.

55.2. Нэгдсэн хуралдааны тэмдэглэлийг Улсын Их Хурлын номын санд болон Улсын Их Хурлын үйл ажиллагааг орон нутагт сурталчлах сүлжээнд байршуулж олон нийт танилцах бололцоог хангана.

55.3. Хуралдааны бичвэр, соронзон болон дуу, дүрс бичлэгийн тэмдэглэлтэй гишүүд, Тамгын газрын ажилтнууд шууд, бусад байгууллагын ажилтан, албан тушаалтан Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн даргын зөвшөөрснөөр танилцаж болно.

55.4. Энэ хуулийн 55.3-т заасан тэмдэглэлтэй гишүүд, Тамгын газрын ажилтан 7 хоног хүртэл хугацаагаар танилцаж болох бөгөөд зөвшөөрөлгүйгээр олшруулах, хувилахыг хориглоно.

55.5. Бусад байгууллагын ажилтан энэ хуулийн 55.3-т заасан тэмдэглэлтэй Тамгын газрын архивт танилцана.

55.6. Энэ хуулийн 55.3-т заасан тэмдэглэлийг Тамгын газрын архивт хадгалах бөгөөд түүнийг хадгалах, ашиглах нарийвчилсан журмыг Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн

дарга, архивын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дарга хамтран батална.

55.7. Төрийн нууцтай холбоотой асуудал хэлэлцсэн хуралдааны тэмдэглэл, түүнчлэн төрийн нууцад хамаарах баримт бичгийг архивын нэгж болгох, тэдгээрийг ашиглах, хадгалах асуудлыг төрийн нууцын хууль тогтоомж, тэдгээрийн дагуу батлагдсан журам, дүрэм, зааврын дагуу зохицуулна.

56 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

56.1. Энэ хуулийг батлагдсан өдөр буюу 2007 оны 10 дугаар сарын 11-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2007 оны 10 дугаар сарын 11-ний өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 32.2-ын "Улсын Их Хурлын тогтоолоор" гэснийг "хуулиар" гэж өөрчилсүгэй.

хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2007 оны 10 дугаар сарын 11-ний өдөр

Дугаар 67

Улаанбаатар хот

Тогтоол хүчингүй болсонд тооцох тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 43.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

2. Энэ тогтоолыг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

1. "Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэг батлах тухай" Улсын Их Хурлын 2006 оны 1 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 14 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА ДЛҮНДЭЭЖАНЦАН**

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гаргав.
Хаяг: <<Төрийн мэдээлэл>> эмхтгэлийн зөвлөл

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэвлэл хэсэгт хэвлэв

Улаанбаатар-12
Төрийн ордон

☎ 265958
Индекс 14003

☎ 329487

Хэвлэлийн хуудас 3

